

ЯК ТЕПЕР ЖИВЕ

австралійська

УКРАЇНА

Алис Спрінгс, річка Мадд, Північна Територія.

Журнал для українців Австралії і України

Як тепер живе
АВСТРАЛІЙСЬКА
Україна

№ 2

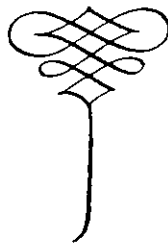
Для всіх нас — For all of us

Жеріодичне видання «Просвіти», секції Українського
Інформаційного Центру П.А. Редактор П. Вакуленко

Серпень 1997

ЗМІСТ

Генерал-майор В. Мулява в Аделаїді.....	3
Звідки походять слобідські назви.....	4
Віктор Гарбор — початок П.А.	8
Мальовнича Україна.....	13
Що ми знаємо про Малин?.....	16
Коралові рифи Австралії.....	18
Мальовнича Нова Зеландія.....	27
Хто такий Віктор Суворов?.....	28
Цікава Всячина.....	33
Книжкові новини.....	36
Поетеса екстраординарна.....	37
На віку, як на довгій ниві.....	39
Найгірший Ель Ніно.....	40
Листи з України.....	41
Пошта в Україні знушається.....	42

***Інформаційний Центр УГПА щиро вдячний
Крайовій Управі Братства кол. вояків ІУД УНА
за фінансову допомогу на друк цього числа журналу.***

Гетьман Запорізький Козаків генерал-майор В. Мулява відвідав Аделаїду

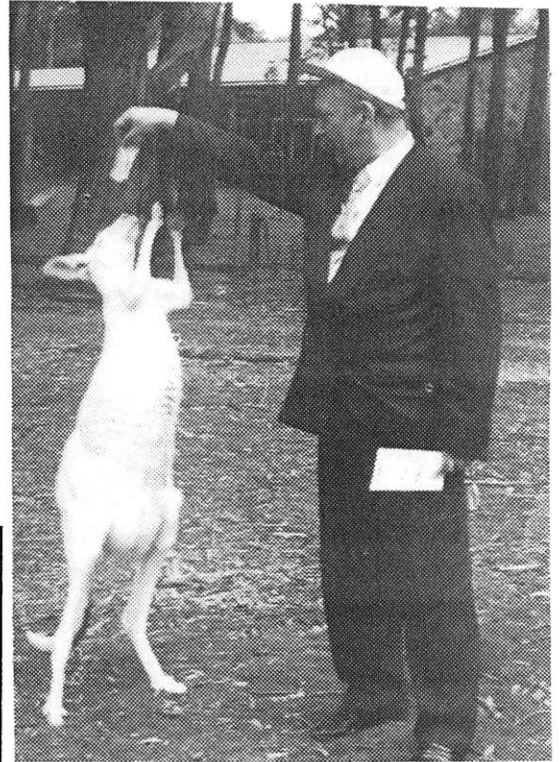
3

Біля пам'ятника: Полковник сіднейської паланки козаків Василь Буряк, генерал-майор Володимир Мулява та Голова Крайової Управи кол. Вояків 1УД УНА в Австралії Степан Трушкевич.

Внизу: З членами Крайової Управи біля пам'тника.

Вгорі направо: Генерал знайомиться з альбіно-кенгуру в Кленд Парку.

ГЕНЕРАЛ В. МУЛЯВА прибув в Аделаїду в супроводі полковника В. Буряка з Сіднею і провів 3 дні в зустрічах з різними організаці-

ями та Управою української громади Південної Австралії. Як розповідали, зустріч з Управою перетворилася в довгі, нудні самовихваляння.

Генерал трохи відпочив від набридливих людей, як його повезли до Кленд Парку показати йому австралійських кенгуру і сфотографуватися з ними, як бачимо вгорі на знімку. Щоб як запитують його вдома, чи бачив він кенгуру, щоб не вийшло як було з А. Михайленком, як той повернувся в Київ: -Чи Ви бачили кенгуру? -Так, на хвості літака... бо його тягали люди і сюди і туди, і не вистачило часу поїхати в Кленд Парк, де всюди кенгуру на волі пасуться...

Репортаж і знімки П. Вакуленка

Звідки походять слобідські назви

Коли наші вороги, москалі та поляки, згідно Андрусівського перемир'я, по Дніпру розділили між собою Україну — правобережна Україна дісталася панській Польщі під лядське панування, а лівобережна під московське — для українського народу настали дуже тяжкі часи. Особливо на центральних землях як Черкаси, Чигирин, Корсунь, Умань та інші. Козацький народ попав знов у неволю і зазнавав жорстоких переслідувань та визискування. Міста спорожніли, бо люди почали переселятися на Лівобережну Україну в Дике Поле або в так звану Слобідську Україну, де була воля, свобода, де не було панів.

Це були порожні, необжиті ніким степи, по яких лише блукали дикі татарські орди, шукаючи, де б що пограбувати. По цих безкраїх степах росла ковил-трава така висока, що в ній не було видно коня. Ліси були дрімучі, повні птаства та звірів, в річках та озерах було повно риби. Це був рай на землі, от туди й почали втікати люди і починати нові села, хутори, містечка. Москалі не заперечували таким поселенцям і надавали землю, дозволяли засновувати козацькі полки, бо в них бачили своїх охоронців від татарських орд.

Микола Пимоненко — У похід

Щоб оборонятися від татар, слобожани будували навколо поселищ високі дерев'яні огорожі та копали глибокі рови. Ліс вони вживали на будівлю приміщень. Нищили багато лісу на буди, вітряки, млини і вінниці, котрі вони відразу будували, отримавши привілеї на всякі промисли. Більш усього переводилося лісу у винницях, котрі зараз же почали будувати українські слобожани, бо кожен мав право гнати горілку.

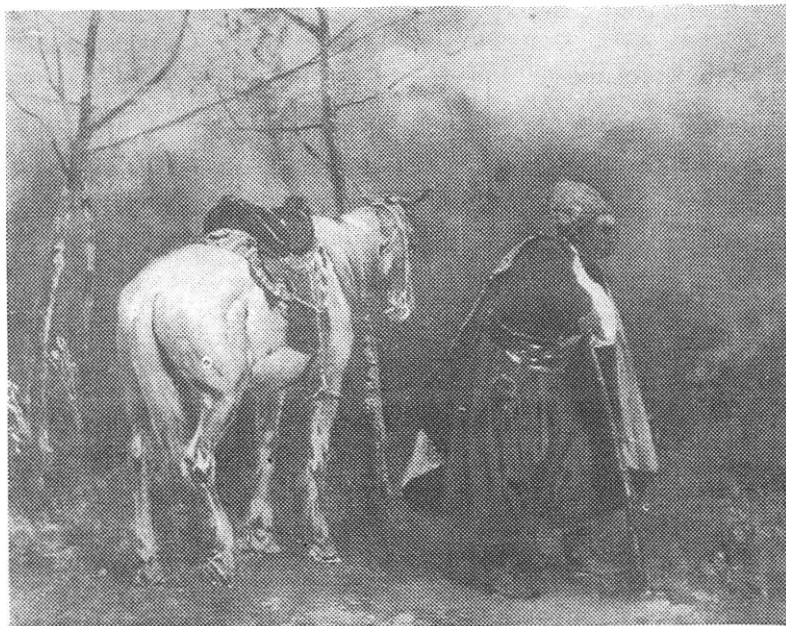
Природа щедро наділила Слобожанщину усякими дикими й садовими деревами: яблунями, грушами, терном, ліщиною, порічками, агрусом, калиною, бузиною. Садки з пасіками були першими оселями — хуторами країни. Край був багатий диким звірем: у лісах водилися зубри, медведі, вовки, бабаки, тхори, бобри, соболі, лисиці, куниці, борсуки, зайці, білки, видри, горностаї, лосі, вепри, у степах — сайгаки і дикі коні.

Дикого птаства також було дуже багато — куріпок, перепелів, хохитви, бекасів, вальдшнепів, дрохв, вуток, журавлів, лебедів, орлів. Не дивно, що тоді було поширене мисливство. У річках була страшенна сила риби, найбільш усього у Дону, у Донцеві, Ворсклі, Пслі.

Мінералів було обмаль — тільки солі багато на торських, слов'янських і маяцьких озерах. Ізюмська околиця Слобожанщини оселена була переселенцями, котрих приваблювала оця сіль, яку потім чумаки розвозили повсюди.

Здобували ще й камінь на жорни та крейду, котрою обмазували свої хати селяни, гончарську глину, з котрої виробляли усякий глиняний посуд. Отже для культурного життя, розвою і достатків Слобожанщина була дуже придатна. Земля була майже вся один чорнозем, родила жито й пшеницю і всяку пашницю, невиорана, а цілина. Окрім кавунів і динь у Чугуєві вирощували ще й виноград. У широких безкраїх степах легко було розводити табуни коней та рогату худобу, отари овець. Клімат був не суворий, повітря весною, літом і восени тепле.

Все це вабило до себе людей. Але після монгольсько-татарського нападу ця країна довгий час була вільна, гуляща. Таким гулящим місцем і були дикі степи.

Сергій Васильківський — На варті

Перше переселення почалося ще в 1651 році після Берестецького бою, коли народ втратив надію на волю і самостійність. Друге переселення було 1659 році, а найбільше в тяжкі часи руїни за гетьманування Брюховецького, Многогрішного та Самойловича в роках 1663-1687, коли гетьманом на Правобережжі був Дорошенко і усе Правобережжя обернулося в пустелю.

Як тільки бувало стануть непереливки нашим людям, вони здійснюються цілим селом, забирали збіжжя і худобу, палили хати, щоб не дісталися полякам, і йшли світ за очі. Нелегко було людям покидати свою батьківщину, але нові місця Слобожанщини також вабили їх до себе своєю вольницею і благодаттям. І ось залунала весела пісня:

*Покинь батька, покинь мати, покинь всю худобу,
Іди з нами, козаками, на Україну, на слободу,
На Україні всього много — і паші, і браги,
Не стоять там вражі ляхи, козацкїї враги;
На Україні суха риба із шапраном:
Будеш жити з козаком, як з паном,
А у Польщі суха риба із водою:
Будеш жити з вражим ляхом, як з бідною.*

Але все-таки тяжко було покидати рідний край і йти в далеку незнану дорогу, а в нових хоч і гарних місцях, брав смуток за залишеними рідними, про тамошню родину. Брат пише лист до сестри і питає, чи привикла вона жити на Україні, а сестра відписує:

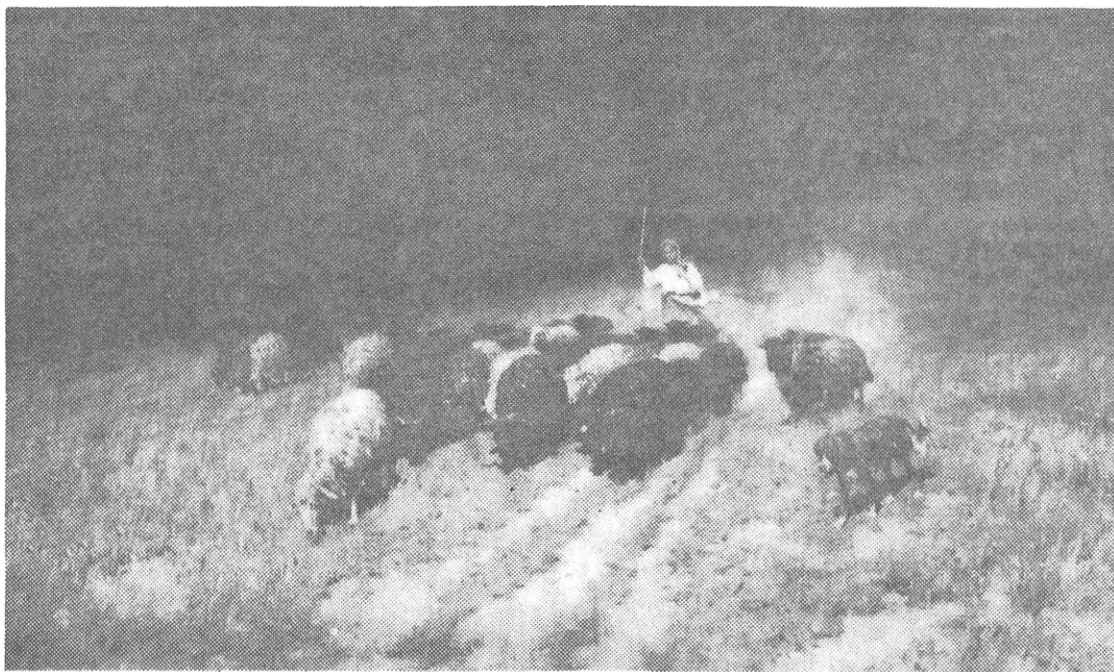
*Ой брате, мій брате, треба привикати:
Од роду далеко, ніким наказати.*

Багато переселенців, не дійшовши нової оселі, вмирали з голоду, хвороби, слабості, татар у безлюдній пустелі. Траплялося й так, що самі люди з голоду мусіли оддаватися у полон татарам: 3 тисячі селян з Корсуня хотіли здатися Орді, а три тисячі селян з Тартовиці татари взяли в полон.

У 1675 році у гетьмана Самойловича зібралося 20 тисяч прочанських сімейств. Іноді лівобережні гетьмани змушували селян з Правобережжя переходити на лівий берег Дніпра. Слобідська Україна була заселена третиною переселенців з Правобережжя, звідкіля вийшло 11 полків і тому вони пропонували, щоб Слобідська Україна була привернена під гетьманське урядування, на що Москва не погоджувалася, боячись гетьманської сили і влади.

І так з обох Україн у Дике Поле пересилилася велика маса українців. Вони заснували багато міст, слобід, сіл і хуторів і склали з себе Слобідську Україну з слобідськими козацькими полками: Харківським, Охтирським, Сумським, Ізюмським і Острогодським (останній тепер повітове місто Вороніжської обл.).

Переселяючись у великі простори Слобожанщини, переселенці не тільки забирали з собою худобу і збіжжя, але й освоюючи нові поселення давали їм ті самі назви сіл і хуторів, які вони залишили, щоб вони пригадували їм їхні рідні села і міста, які їм довелося покидати. І справді, подорожуючи тепер Україною, ми зустрічаємося на ті самі назви місцевостей, що є по інших областях, як наприклад:

Микола Пимоненко — Перед грозою

Я народився в с. Ново-Софіївка, Богодухівського р-ну. Я часто думав, а де ж стара Софіївка? І аж тоді, як я подорожував по Україні, натрапив на с. Софіївку в Черкаській області. А в місті Черкаси познайомився з одним Вакуленком, який, мабуть, доводився мені далеким родичем, хоч щоб це доказати, треба шукати десь документи, які по двохсотих роках та різних війнах погубилися — можна лише припускати, що мої предки походили з тієї Софіївки, і тому назвали теперішнє село Новою Софіївкою.

Натрапив я на карті також і на Богодухівку, що десь втратила закінчення «ка» і стала Богодуховом, що є цілком можливим, бо царські службові люди любили перейменовувати все на своє вподобання, як наприклад вони вільно поступали під час перепису, до українських прізвищ дописували «ов» і люди ставали з українців росіянами. Таке сталося в м. Охтирка, де тепер в Охтирці половина міста з російськими прізвищами.

Поруч із моїм селом за три кілометри розмістилося по берегах невеликої річечки село Дмитрівка, яке також бачимо на карті центральної України, як рівно ж Іванівка, Олександрівка,

Гути, Балаклея, Лебедин, Кам'янка, Вільшана, Сухини, Максимівка і багато інших, розкиданих по інших областях, по степах, біля річок, на високих горах та біля моря. Не може бути, що це лише випадковий збіг назв, без наукових розвідок ми лише можемо припускати, що переселенці в дикі незнані краї, осідаючи на нових місцях мусіли б давати своїм хуторам і селам привезені з собою назви з центральних земель, щоб не сумувати за покинутим краєм та родиною.

Пилип Вакуленко

Сергій Васильківський — Зима

Для ілюстрації цього нарису ми використали репродукції картин двох визначних українських художників-академіків, що в своїх картинах увіковічили красу української природи та зображення життя селян. Це Сергій Васильківський, справжній слобожанин, що народився в Зміївці, а потім жив і працював у Харкові, де й похоронений.

Микола Пимоненко народився в Пріорці біля Києва, вчився в Академії Мистецтв в Петербурзі, але через хворобу та клімат, покинув її. Працюючи самостійно, досяг високих нагород за свої картини, його картини є в Парижі і Мюнхені. Виставляючи свої картини в Петербурзі, дістав від Академії признание і титул академіка. Помер в 1912 році.

Микола Пимоненко — Збирання сіна

Віктор Гарбор - початок П.А.

Провінційне містечко Віктор Гарбор, що лежить 90 км. на південь від Аделаїди над «Затокою Зустрічі» або як назвав цю затоку англійський відкривач і відомий мореплавець Метью Фліндерс — «Encounter Bay», сьогодні відоме як дачне містечко.

А зустрівся він тут, серед широкого безконечного моря з якимсь невідомим вітрильником, що виявився французьким експедиційним вітрильником «Ле Жеографі» під командою Ніколас Боудін.

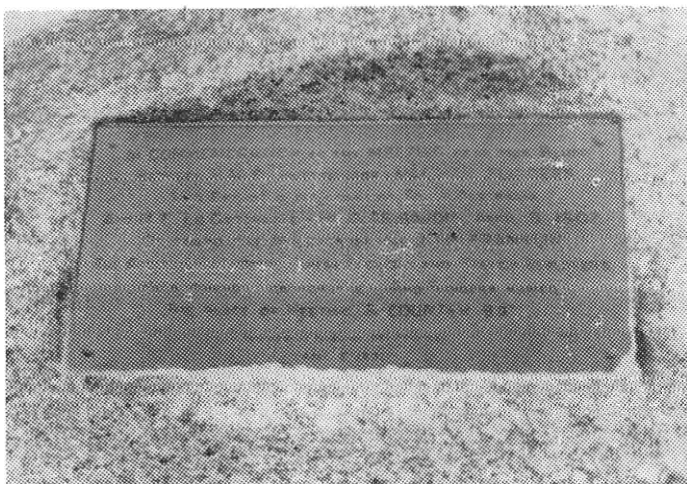
Це сталося 8 квітня 1802 року як Фліндерс в своєму вітрильнику «Investigator» — «Дослідник», зойно залишивши острів Кенгуру, де залога корабля полювала 4 дні на кенгур, бо м'яса на кораблі вже давно не було.

Кенгури, ніколи не бачивши людини, не були полохливі і матроси не мали багато труду, щоб уполювати їх. Потім був шовечора пир, всі наїдалися досхочу м'яса кенгуру і насолити декілька бочок його.

Щоб відзначити зустріч Фліндерса і Боудіна точно сто років пізніше на Блаффі на самому верху на великому гранітному камені, якого заокруглив

льодовик мільйони років тому, було вмуровано бронзову плиту з написом:

«На згадку зустрічі біля цього Блаффу між кораблем, «Investigator» Метью Фліндерса, який досліджував берег Південної Австралії і «Le Geographe, Nicolas Boudin».

April 8, 1802.

Фліндерс назвав це місце зустрічі «Encounter Bay - Затока Зустрічі»
Відслонив плиту Його Ексценція
лорд Теннісон,
8 квітня 1902 року.

Знаменитий Блафф або «Крута Гора» мала копальню срібла, яка завалена тепер, щоб люди не лізли всередину. На знімку з правого боку видно будинки.

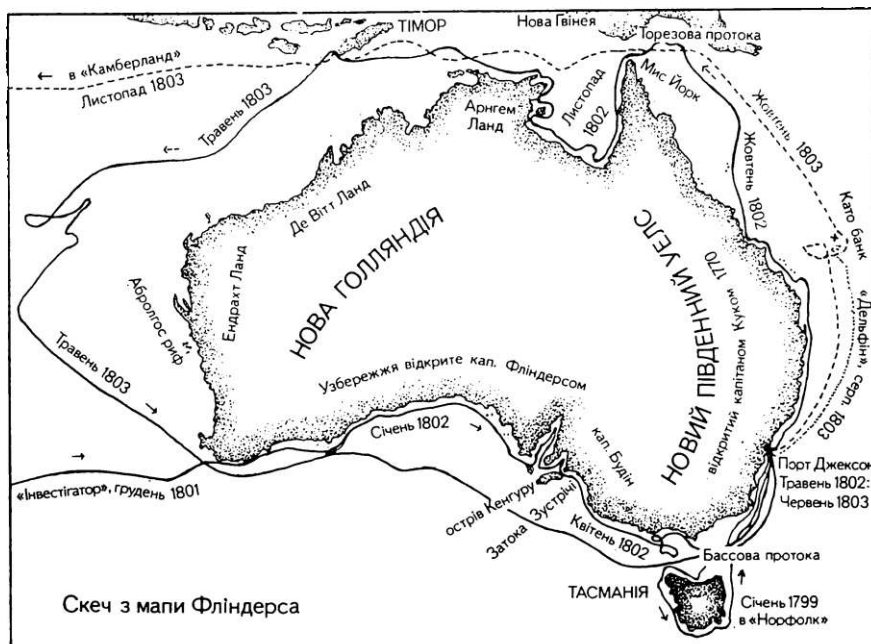
Отож, як будете у Віктор Гарборі, полізьте на Блафф і подивіться на цю бронзову плиту. Звідси ви побачите чудові краєвиди — на південь океан до самої Антарктики та Кенгуру островів, а по правій стороні саму затоку з синіми водами, з островами та містом, та бурими горами далеко на обрії, за якими на північ лежить Аделаїда. Якщо поглянете через за-

току в чистий день, то побачите, як далеко на обрії мерехтять, колишуться і переливаються жовтим кольором дюни Куронгу, де впадає в Південний океан могутня річка Маррі.

Взагалі, Віктор Гарбор положений центрально, з якого дороги ідуть у всі кінці півострова Флорію (збереглася французька на-

Кенгуру остров. Гравюра з малюнка художника В. Весталя з «Інвестігатора».

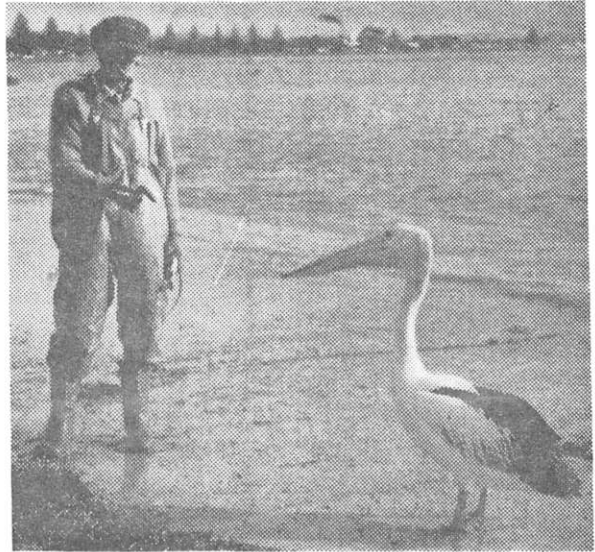
Подорожі Фліндерса довкола Австралії.

зва Боудіна): на мис Джервіс, на північний схід Порт Елліот, далше Гулва, що лежить над Мурреєм, а долиною річки Гайдмарш до красивої місцевості Глейсіал Рокс.

За 35 років мого тимчасового мешкання (кажу «тимчасового», бо я прибував або сам, або з сім'єю лише на «вік-енд або у відпустку до своєї дачі), я об'їздив і обходив усі закутки Віктор Гарбора і всі околиці довкруги його. А ще будучи запеклим рибалкою я знаю кожний закуток над водою, де я ловив рибу: у річках, озерах, в морі і понад його берегами.

Автор в шістдесяті роки на нічній рибалці, вкидає рибу в мішок.

Старий рибалка Білл Юен годує свого пелкана, що чекав на нього.

Пам'ятаю, як десь на початку шістдесятих років мене запросив до себе Боб Денніс на вікенд половити рибу. Він був менеджером афішування Крайслерівських авт, що вироблялися в Аделаїді і був також завзятий риболов. Його хатина стояла через вулицю до води і ми ще з двома напарниками, повечерявши, добре закрепилися від холоду коньяком, ішли ловити рибу і блукали вздовж берега до першої-другої години ночі. Я тоді мав власний бізнес і набирав заголовки до афіш і робив фотокопії з того, що оголошувалося: авта, запасні частини і т. п. І так по знайомству я попав у компанію завзятих рибалок.

Вид з Блаффу на затоку «Зустрічі».

Перше дерево шовковиця, що було привезе з Англії першими поселенцями в 1836 році на кораблі «Дюков Йорк» і посажене на острові Кенгуру.

Наша нічна риболовля зводилась до освічування дна спеціальним світлом шестивольтової батареї і наколювання риби маленькими вилками, що на довгих держаках. Батарею носили в кишені, через плече вішали мішки і були зодягнені в гумові комбінезони, що досягали до грудей. Так глибоко у воду ми не ходили — найглибше по коліна. Ходили ми поволі, щоб здалека, забачивши рибу на дні, не злякати її. А потім, прицілившись, наколювали її.

В ті роки риби понад берегом було досить, щоб наловити на снідання чи на вечерю. Тепер забагато рибалок, забагато човнів. Тоді риба підходила в берег, щоб зловити червяка чи роздавити маленьку мушлю та висмокати з неї личину. Червяки ще є в траві та немає малесеньких мушлів, що жили на рифах. Бо кожної неділі з'являлися

ся юрби італійців і під час відпливу нищили по рифу і збирали ті малюсінкі мушлі. Тоді ще не заборонялося збирати їх, але ж скільки тієї поживи з малюсінкої мушлі? Ми, проїжджаючи мимо, лише могли собі під ніс сказати лихе слово. І так були оголені рифи, і риба більше не з'являлася...

Я так був захоплений красою Енкаунтер Бей, що незадовго купив блок землі і через рік побудував віллу, яку мають тепер мої діти, а я вже не ходжу на нічну ловлю, що давала задоволення з нічного блукання понад берегом, особливо темної пізньої ночі, коли над темним морем сяяли і мерехкотіли заворожуючим світлом сріблясті волохаті зорі Південного Хреста. В пізню пору, як Хрест опускався низько над водою і його великі зорі заворожували душу і ти

Маленька бухта Буревісник біля Блаффу, де купатися небезпечно.

білими гривами бурунів, що несуть з собою на берег пісок і морську траву. А в глибокій воді, підіймаючись вгору, з могутньою силою налітають на кам'яні брили островів і розбиваються білою масою води, що майже закриває собою острів. Страшна стихія!

Чую рано вранці, як ще не зійшло сонце, як співають під вікном мої сороки, яких я годую хлібом десятки років. Починається ще один гарний день...

Під час святкування 150-річчя заснування Південної Австралії і прибуття сюди перших поселенців у 1836 році з Англії, у Віктор Гарбор відбулися величаві відзначення цієї події.

До цих святкувань було прилучено також історичну подію зустрічі двох кораблів, у затоці, яку Фліндерс назвав «Encounter Bay» або «Затокою Зустрічі», де й відбулася

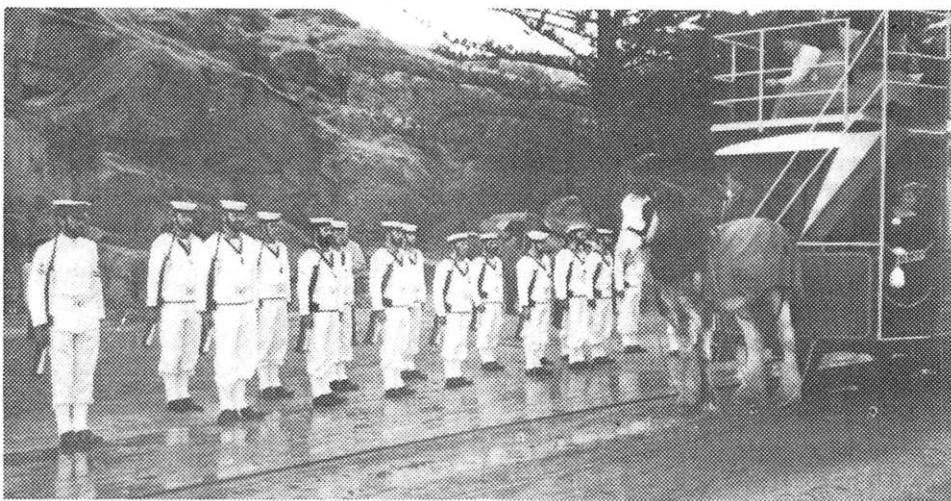
ця зустріч кап. М. Фліндерса з Ніколас Будін з вітрильника «Ле Жеографі».

Ця зустріч і дала початок Віктор Гарбор, який мав стати столицею Південної Австралії, але мілкі води при березі не були придатні для кораблів і столицю збудували там, де вона стоїть тепер і назвали її Аделаїдою, на честь німецької принцеси, що була дружиною якогось англійського короля.

З Англії на це свято прибув есмінець «Амазон», а з Франції есмінець «Коммандант Блайзон».

Дощового холодного ранку 17 жовтня 1986 року, вони зустрілися недалеко гирла Муррею і під вистрели ракет поволі припливли до Гранітного острова, де й відбулися різні церемонії, в присутності мера Віктор Гарбор зі свитою та з прем'єром Баном.

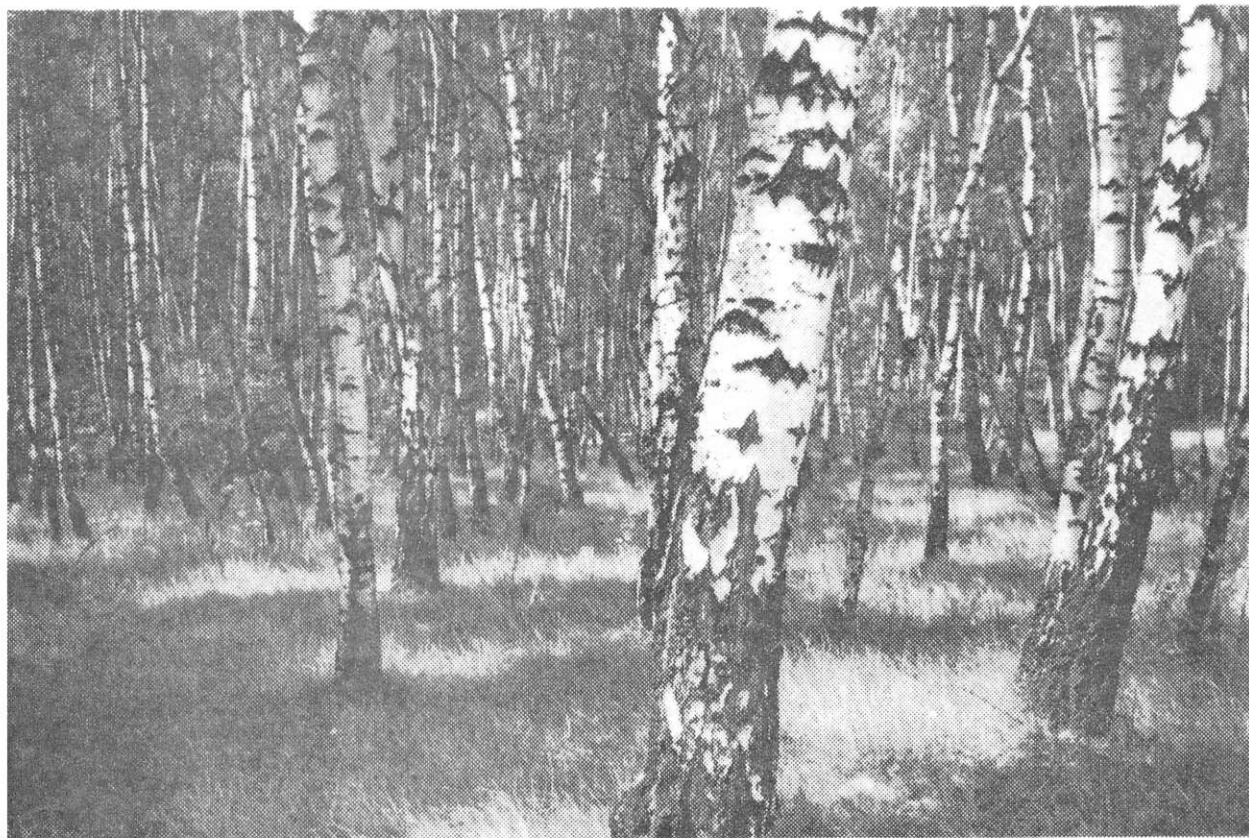
Автор цього нарису був на цій церемонії присутнім і наробив багато історичних знімків, частина яких ілюструють цей нарис.

Відділ морської піхоти віддає честь мерові, що прибув трамваєм з конем.

Есмінець «Амазон» приближається до Гранітного острова.

Березовий ліс на півдорозі до Яготина.

З Переяслава Хмельницького на Яготин

9 червня 1992 р.

Після двох днів проливної дощу ми не сподівалися, що за нами приїде Олекса — наш шофер. Було ще досить мокро, хоч і показалося сонце і ми рушили в далеку дорогу. Спершу мені хотілося побачити Музей народної архітектури та побуту середнього Придніпров'я, а потім їхати в Яготин, бо Олексі треба було по комерційних справах. А я подумав собі: от і добре — побачу Яготин! Читав десь, що Тарас Шевченко бував у тих сторонах.

На моє превелике здивування цей Музей був на великій ділянці землі просто неба, де було багато різних будівель і церков різних стилів і величини, в більшості дерев'яних, звезених сюди з усієї України.

Всюди росли різні дерева, кущі, квіти і було враження, що це було велике українське село, що розкинулось з гори аж до води. Головне квіти — вони буяли своєю красою і кольорами вздовж стежок і в траві.

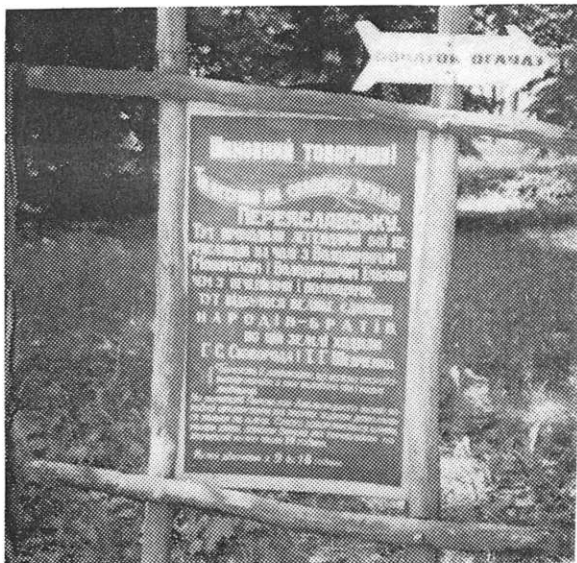
Цвіла родичка калини — біля великої селянської хати, чомусь з ярликом «куркульська хата», вся обліплена великими білими китягами, що аж хилилися донизу гілки.

Від такої назви в мене здригнулося серце — подібна хата була і в мого батька і мені чомусь стало так гірко і обідно...

Ми зайшли до середини, тут був Музей також з вишитими рушниками по стінах, з великою селянською піччю, посудом і тому подібне. Я навіть пробував фотографувати рушники, але моя душа не була зацікавлена і я тепер не знаю, що сталося з тим знімком...

Але я може заскочив трохи наперед. Перш ніж зайти через ворота до Музею ми з Олексою одягнули вишиті сорочки. Тепер думаю, чому ми те зробили: чи тому, що ми відчували, що заходимо у святий храм, чи просто ми хотіли продемонструвати наше бравадо, що ми українці, мовляв, дивіться на нас...

Але це був будній день і окрім нас величезна територія Музею була порожня, окрім працівників і проводирів. Ми найняли собі проводиря і заплатили... шість карбованців! Але потім відпустили його, щоб самим робити відкриття всього цікавого, хоч все без винятку було там цікаве.

Як тільки пройдеш ворота, перед тобою під стрілкою, на якій написано «Початок огляду», прибита дошка зі слідуючим написом:

Шановний товаришу!

Ти вступаєш на священну землю Переяславську. Тут проходили легендарні бої переяславців на чолі з Володимиром Мономахом і Володимиром Глібовичем з печенігами і половцями. Тут відбувалося велике єднання народів-братів.

По цій землі ходили Г.С. Сковорода і Т.Г. Шевченко. Бережіть її, пам'ятайте, що кожна споруда — витвір народу, в яку вкладено піт і розум людський.

На території Переяслав-Хмельницького музею народної архітектури та побуту ходити дозволяється тільки по алеях.

Суворо забороняється курити, рвати квіти, ламати дерева та перебувати на території музею після 18 години.

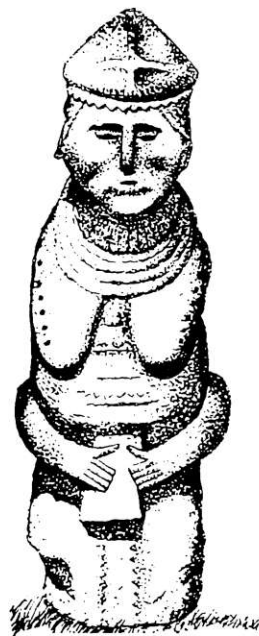
Музей відкритий з 9 до 18 години.

Починаємо, як і рекомендує стрілка з написом. Минаємо первісні житла кочівників, які є лише землянками, з вогнищем посередині у вигляді кола, а димарем служила дірка вгорі, неначе у папуасів у Новій Гвінеї. За цими землянками натрапляє-

мо у відкритому сараї під склом на три кам'яні баби. Одна з них привернула нашу увагу і оце рисунок автора з неї.

Багато зведено в той музей дерев'яних прецікавих церков з дорогими давніми іконами та іконостасами, з чудовими розписами куполів. З яких місцевостей ті церкви — не знати, бо немає путівників і довідників.

В одній з церков Л. В. навіть посварилася з дівчиною, що ніби охороняла церкву від злодіїв, щоб не покрали ікон і рушників. Та дівчина не знала, яка то церква і звідки вона.

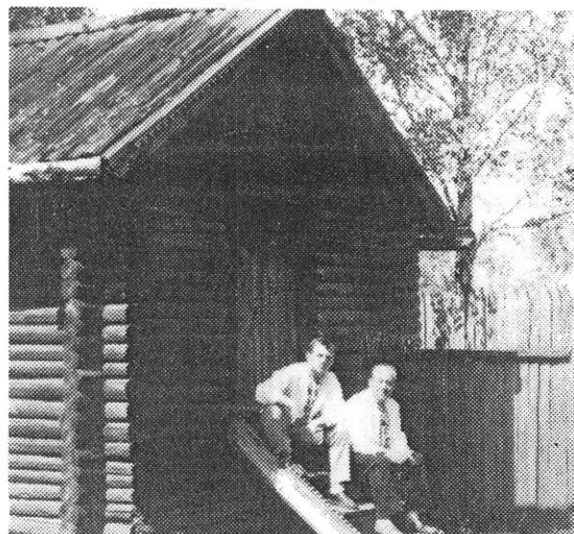
Яна баба Музею.

«А я лише тимчасово тут», — каже дівчина. «Але як можна так жити, щоб нічим не цікавитись? — питає Л.В. Ти нічого не знаєш і твої діти будуть байдужими!

— Добре, що ви такі розумні! — була відповідь дівчини. Оце така розмова відбулася біля церкви.

Ідемо далі вниз і натрапляємо на шинок з перелазом і власною винокурнею. Хоч в шинку ніхто не продавав оковитої, але ми таки зайшли всередину подивитися, як то було колись і як виглядали шинки.

На вулиці три жінки косили траву по моріжку і зупинилися подивитися на нас. Олекса вхопив косу і хотів похвалитися, що він також добрий косар і почав коси-

Шофер Олекса (вгорі) та автор.

ти. А одна з жінок і каже: — То ви вже ко- сить і даліше, аж до тієї вишні! А до вишні було яких 50 метрів.

Даліше натрапляємо на сільську ву- лицю, з хатами і посадженими городами: росла картопля, соняшники, капуста і на- віть огірки. Тут були хати різних сільських умільців: ковалів, теслів, чинбарів та інших. Все красиве, зелене і ми повертаємося на- зад догори, підходимо до якогось озера, бе- рег якого увесь обсаджений жовтими пів- никами. Були якісь альтанки, чи тут були жилі квартири обслуги, якої було, мабуть, біля 100 осіб.

Чудові дерев'яні церкви, в них тільки б від- правляти службу Божу, а так вони пустіють...

Ми почали шукати браму, бо бачимо, що надходить чорна хмара і буде дощ. Пе- ред самою брамою стояла козацька висока вежа з курінем вгорі. Олекса побіг до неї і почав лізти на неї по драбині, кілки якої не були нові. Ми почали його вмовляти повер- нутися назад, може ті кілки були гнілі і він міг убитися — він уже заліз до полови- ни драбини. А потім він таки послухав нас і зііз вниз. Потім він признався, що він і сам злякався лізти до куреня, бо він був ду- же високо. Але й це ще не було все. Раптом з'явилася якась жінка і почала на нього гримати, бо він зірвав три квітки ромашки!

По дорозі назад ми попали в ту чор- ну грозову хмару, що впала на нас стіною дощу, за якою нічого не було видно.

Дивне місто Яготин — розкидане не- дало по обидві сторони головного проїзду. Назвати його головною вулицею аж ніяк не можна, бо будівлі розбудовані сюди-туди.

Спершу житлові будинки, а потім цу- крозавод над величезним ставком чи озе- ром. В центрі міста не то що асфальтованої дороги, але й тротуарів немає. Олекса зник у банк, а ми з А. В. по магазинах. Спершу до книжного, а українських книжок як кіт наплакав, три четверти російські.

В кіоску купую місцеву газету, як су- венір, яка виповнена колгоспними справа- ми, про худобу, яку хтось не доглянув.

Повертається Олекса і тягне нас до забігайлівки на обід і каже мені: — А де ви бачили, щоб хтось пообідав за ваших 25 ц.? Якось ми проковтнули той «обід», а сосис- ки були такі несмачні і мертві, що я їх і не доїв...

Яготин лежить по магістралі Полта- ва-Харків, яка обсаджена гарними дерева- ми, а в одному місці чудовим березовим лі- сом, де Олекса й зупинився трохи перепо- чити. Я роблю декілька гарних знімків на пам'ть Яготи́на і короткої подорожі туди.

Що ми знаємо про Малин?

Якщо наші читачі уважно сліdkували і читали про Миклуху-Маклая, то напевне пам'ятають назву міста Малин, в якому Миклухи мали родинне гніздо і яке фігурує у багатьох літературних творах про Миклуху - Маклая.

Ми отримали з Малина буклет про місто Малин і район під назвою «Малинщина пропонує». Хоч буклет і носить характер економічний, в ньому, однак, є загальні відомості, які ми вважаємо будуть цікавими як для нас, так і для наших читачів. (Ред.)

Малинський район — один з північно - східних районів Житомирської області з центром у місті Малині, що знаходиться на річці Ірші (притока Тетерева), за 103 км. на північний схід від м. Житомира та 105 км. на захід від Києва.

Район межує з Радомишльським, Володар -Волинським, Коростенським, Народнолицьким районами Житомирської області, Іванківським та Бородянським районами Київської області та відноситься до зони посиленого радіоекологічного контролю внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Територія району складає 1488 кв. км. На його території одне місто, два селища та 101 сільський населений пункт, що територіально підпорядковані одній міській, двом селищним та 25 сільським Радам народних депутатів. Населення району станом на 1.1.1997 р. складає 56,7 тис. чол., в тому числі міське 34,6 тис.чол.

Завдяки вигідному географічному положенню і розгалуженій мережі автомобільних шляхів та залізниці, район має зручне транспортне сполучення з Житомиром, Києвом, Львовом, Брестом, Москвою, Сант Петербургом, а також з різними країнами Східної та Центральної Європи.

Район багатий такими корисними копалинами як: будівельний та облицювальний камінь, сировина для виробництва цегли, будівельний пісок. На території району зосереджена значна частина було -щебеневої сировини України, на базі якої створені значні виробничі потужності.

Запаси облицювально -декоративного каменю (лабродорит, граніт, габро), що користується великим попитом у нашій країні та за кордоном, практично безмежні. Це означає необхідність прискореного розвитку гірничодобувної і каменообробної промисловості та розширення експорту цієї сировини.

Значну частину району займають ліси з різновічними дубово -сосновими та м'яколистими насадженнями, які складають 36% території району. Лише зелена зона м. Малина складає 3001 га.

Малинщина — край мальовничої природи, своєрідних природних багатств, які здавна привертали увагу багатьох вчених ботаністів, географів, геологів зі світовими іменами.

Лісове господарство в державному лісовому фонді ведеться Малинським держлісгоспом, а в лісах сільгосппідприємств — силами цих господарств під керівництвом агролісгоспслужби управління сільського господарства і продовольства. Провідне місце в народно -господарському комплексі району належить сільському господарству.

Сучасне сільськогосподарське виробництво — це складна галузь матеріального виробництва, що помітна в обласному поділі праці виробництвом таких продуктів як зерно, картопля, м'ясо, молоко льон-довгунець тощо. В систему сільськогосподарського виробничого комплексу входять 20 колективних сільськогосподарських підприємств, 4 держгоспи, 2 колгоспи, 2 ремонтно-транспортні господарства, 3 будівельні і 1 постачальна організація, Поліська дослідна станція ім. Засухіна, 2 підсобних господарств. Загальна земельна площа в користуванні колективних господарств складає 95,693 га., з яких 59,754 га. — сільгоспугіддя, 43,282 га. рілля.

Сьогодні промисловість району є важливою складовою частиною народно-господарського комплексу області. Вона складає 46.7% питомої ваги в загальному обсязі виробництва продукції району. Промисловість спеціалізується на виробництві паперу, чавунного та сталевого литва, меблів, швейних та архітектурних виробів, будівельних матеріалів, електротехнічних виробів, цінних паперів.

На території району розміщено 20 промислових підприємств, з них 14 знаходяться в колективній формі власності.

Основу промислового потенціалу району складає відкрите акціонерне товариство «Малинська паперова фабрика» — одне з найбільших підприємств целюлозно-паперової промисловості України, яке спеціалізується на виробництві різних сортів електроізоляційних видів паперу та картону, інших видів технічного паперу. Продукція підприємства відома в багатьох країнах світу.

Підприємства машинобудівельної, ливарної та металообробної промисловості району представляє відкрите акціонерне товариство дослідно-експериментального заводу «Малекс», яке виробляє запасні частини до сільсько-господарської техніки, нестандартизоване обладнання, чавунне та стальне литво. Відкрите акціонерне товариство завод «Прожектор» забезпечує виготовлення апаратури зв'язку, приладів електронної техніки. Підприємства лісової та деревообробної промисловості виробляють добротні меблі, столярні вироби, паркет.

Функціонують також підприємства легкої, переробної, гірничодобувної, поліграфічної, харчової та інших галузей народного господарства.

Поряд з державним сектором виробництва все більшого розвитку отримує і приватне підприємство. Із зареєстрованих в районі 185 підприємств і організацій 46% складають підприємства нових ринкових форм. Створені і функціонують 4 спільні підприємства та підприємства з іноземними інвестиціями. Їх зарубіжними учасниками стали фірми Росії, Англії.

Комерціалізація виробництва орієнтована на інтенсифікацію та активізацію участі у світових господарських зв'язках, на формування відкритого, по відношенню до світового господарства, розподілу праці і ринку в сфері економіки. Головний спосіб досягнення цієї мети — в збільшенні свого експортного потенціалу.

Підприємства району підтримують торгово-економічні зв'язки з багатьма країнами світу. Географія країн, що торгують з Малинщиною, постійно розширюється. Найбільша питома вага експорту (80%) припадає на країни Європи. Стабільні торгово-економічні зв'язки склались з Росією, Польщею, Болгарією, Румунією, Чехією, Швецією, Італією, Іраном, США, Німеччиною, Австрією.

Аналогічна географія імпорتنих надходжень. Однак експортні поставки перевищують імпорتنі. Основними видами експорту є папір, картон, щеленева продукція апаратури зв'язку, продукція деревообробної промисловості.

Район є досить перспективним для вкладання капіталів. Можливе ефективне вкладання капіталу у виробництво високоякісного паперу, в розвиток гірничодобувної, лісової, деревообробної, електротехнічної галузей, в машинобудування, в переробну і харчову промисловість. Підприємства району готові розглянути всі пропозиції щодо взаємовигідного співробітництва, а адміністрація району буде всіляко сприяти розвитку та поглибленню такої співпраці.

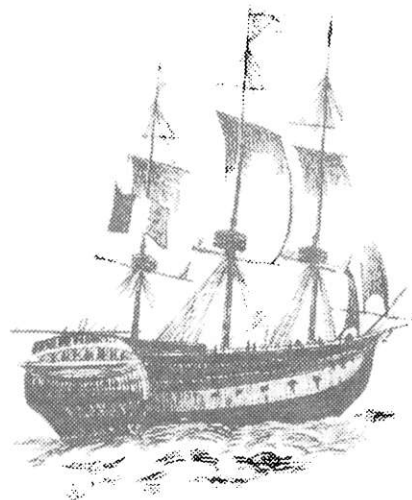
Коралові рифи Австралії

Історія відкриття великого південного континенту, знаного тоді як «Терра Австраліс», тісно пов'язана з такими відомими іменами як Авель Тасман, Торрес, Лаперуз, Джеймс Кук, Метью Фліндерс, Бугенвілл, Бодін, Блай, Чарлс Дарвін та багато інших, що пішли їхніми слідами.

Найпершими відкривачами були голландці, що заснували велику торговельну компанію в Батавії (а теперішній Джакарті) і була знана як Ост Індійська Компанія.

Щороку десятки вітрильників, обминаючи мис Доброї Надії брали напрям на схід у південних широтах, бо тут дули пасатні вітри з заходу на схід і, забачивши західне узбережжя Австралії, повертали на північ до Батавії.

Ост Індійська Компанія, захопивши торгівлю прянощами у свої руки, тримала всі свої відкриття в таємниці і поволи посилала експедиції у пошуках ринків збуту. Так Авель Тасман відкриває на півдні великий острів і називає його ван Діменс Ланд, на честь голландського губернатора в Батавії. Це було в листопаді 1642 року. Пливучи далі в східному напрямку, він відкриває острів у Тихому океані і називає його Нова Зеландія, як і область в Голландії — Зеландія.

«Ле Жеографи» в затоці Зустрічі.

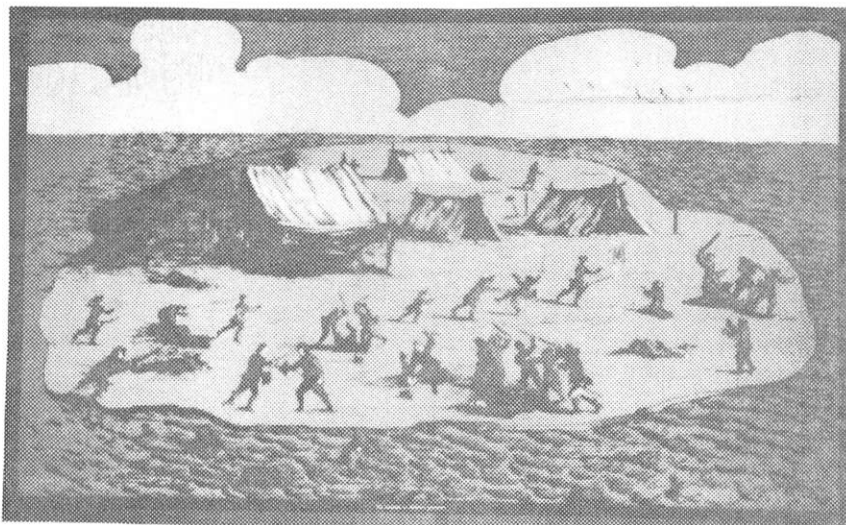
Але найбільш інформації в про Австралію, яку в Батавії називали Новою Голландією, Ост Індійська Компанія мала про західне узбережжя Австралії, бо тут вони втратили декілька вітрильників, що розбивалися об підводні рифи, які помічались або запізно, або вночі не помічались зовсім.

Деяким екіпажам кораблів щастило врятуватися, а по деяких не лишилося жодного сліду. Катастрофа, що увійшла в історію мореплавства як найжорстокіша,

Рада купців Ост Індійської Компанії

Фото автора з картини в Джералдтон Музеї.

Бунтівники мордують тих, що не хотіли до них приєднатися.

Фото автора з картини в Джералдтон музеї З.А.

сталася в 1629 році недалеко групи островів, що біля міста Джералдтону, і називаються «Абролгос».

Новий великий вітрильник «Батавія», що плів у першу подорож, відбившись від групи кораблів, напорівся вночі на кораловий риф і застряв на ньому до ранку, заки хвилі не збили його і він затонув у глибокій воді. Всьому екіпажу і урядникам з сім'ями за той час вдалося висісти на низинний кораловий острів поруч, щоб лише пізніше згинуть багатьом від шабел бунтівників з екіпажу.

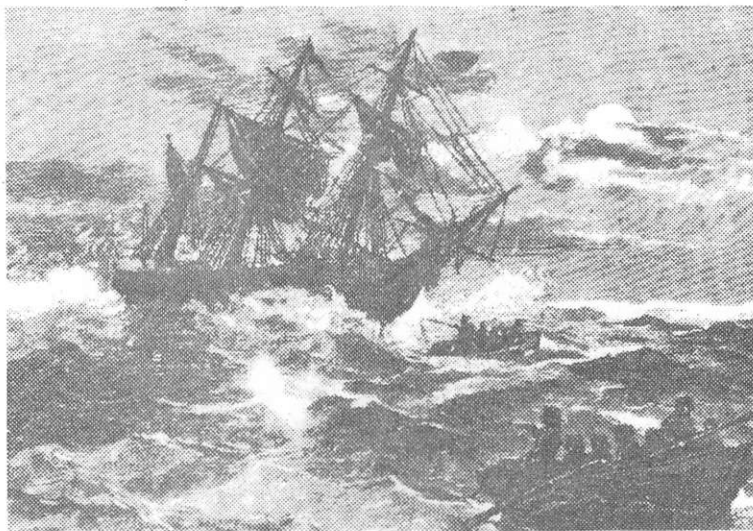
ралії, Джеймс Кук наносить його на мапу та де можливо зупиняється, щоб учені та художники могли занотувати нові неznані рослини та тварини.

Але чим даліше на північ вони плвли, тим більше вони зустрічали перешкод у виді коралових рифів. І незважаючи на те, що весь час дивилися вперед вахтові, «Ендевор» вночі наспакує на риф і пробиває свою тонку дерев'яну шкіру. Вода заливає трюми і щоб облегчити вітрильник, Кук наказує викинути за борт гармати, якорі та гнилі продукти.

Так мореплавці довідалися про існування великого коралового рифу навколо островів Абролгос, назву яким дали португальці, на мові яких означає «вважай!» Але вночі з «Батавії» побачили білі хвилі, що розбивалися на камінні, але було запізно.

Близька сутичка з кораловим рифом сталася пізніше в 1770 році з вітрильником «Ендевор» під командою Джеймса Кука. Про це я розповів більш детально у моїй книжці «У царстві коралів», яку можна ще у мене придбати.

Пливучи повільно у північному напрямку вздовж східного побережжя Авст-

«Ендевор» застряв на рифі. Давня гравюра.

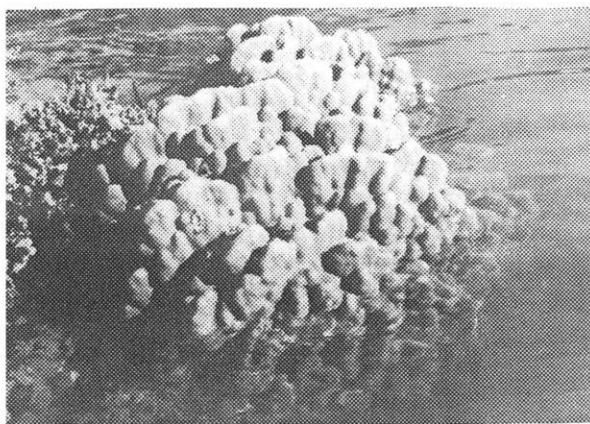

Гармата з «Батавії» в міській управі м. Джералдтону.

Фото автора.

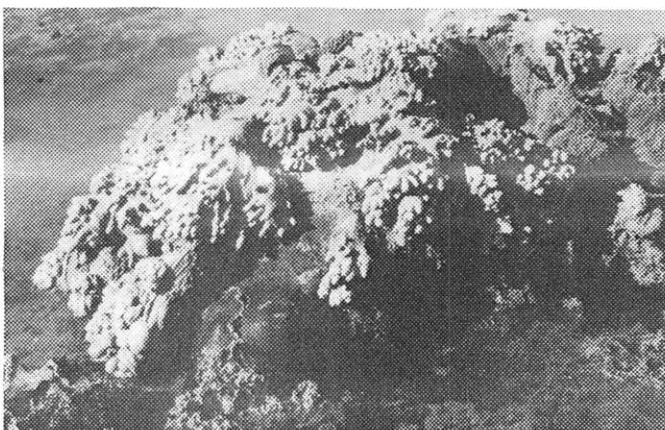
Чи то облегшення вітрильника, чи сам факт, що кораловий валун, що пробив дірку, застряв між деревом і собою заткнув дірку як корк, врятувало «Ендевор» і всю команду корабля, що трималася зразково та виконувала всі накази капітана Кука.

Безупинно, напружено працювали всі помпи і лише після того, як закопатили ганчір'ям та смолою тріщини, через які вливалися тонни води, справлялася одна помпа і вперше за цілу добу залога могла перепочити. Вітрильник почав поволі пробиватися в напрямку берега, який був щонайменше за 20 миль.

Корал-валун з фіялковим забарвленням.

Це пригадує мені як подібна катастрофа сталася майже в тім самім місці 19 років пізніше як вітрильник «Пандора» віз до Англії на суд дезертирів з «Баунті» яких половили на островах Таїті і везли в клітці. Коли «Пандора» почала тонути, дезертири почали кричати, щоб відкрили клітку, однак жорстокий капітан «Пан-

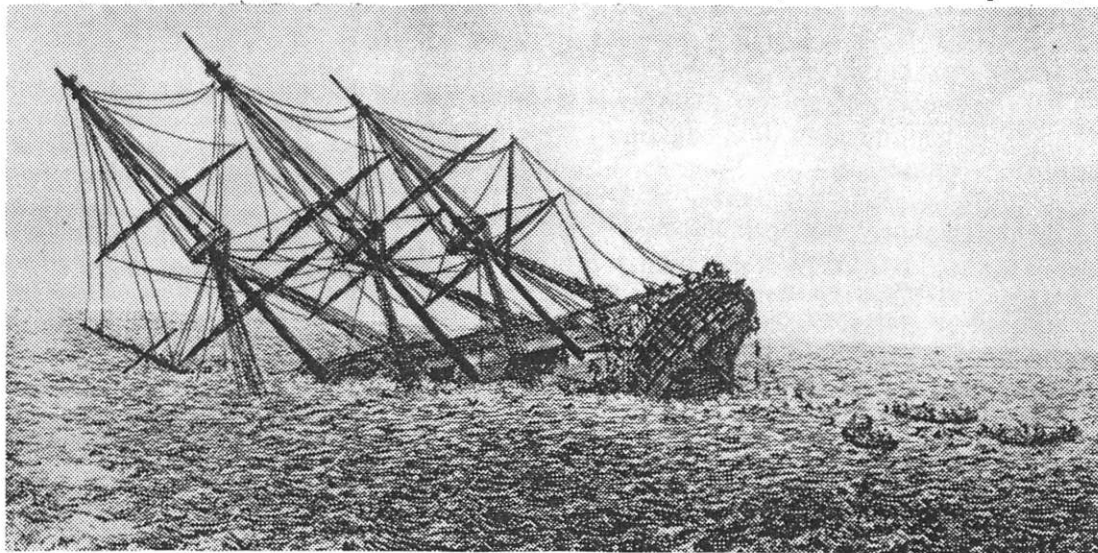
Сіра, слизька маса коралів, що не відкладають твердого каменю.

дори Едвардс відмовився відкрити клітку яку в останню хвилину розбили і десять арештантів врятувалося, а чотири таки не встигли покинути її і потонули разом з кораблем.

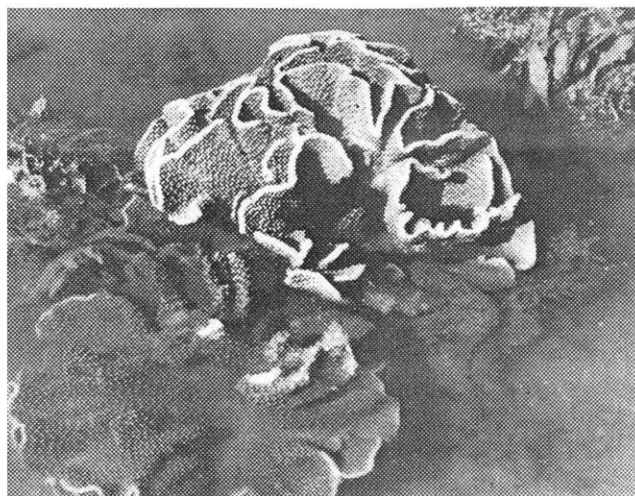
Історія вітрильника «Баунті» і бунт моряків на ньому спричинилась до того, що двісті років пізніше на самотньому острові Піткернс в Тихому океані і досі живуть нащадки бунтарів від полінезійських любовниць та частини команди «Баунті», яку спалили вони, щоб ніхто не міг довідатися, де переховуються ці бунтарі. Тепер ці нащадки є громадянами Англії і ними заопікується королева Єлизавета.

Ця романтична історія була зроблена у фільм, під назвою «Mutiny on the Bounty», особу капітана так погано зіграв Марлон Брандо.

Це трохи з романтичної історії мореплавства довкола Австралії та островів Тихого океану. Ми навели приклади ава-

Вітрильник «Пандора», що розбившись на кораловому рифі, затонув.

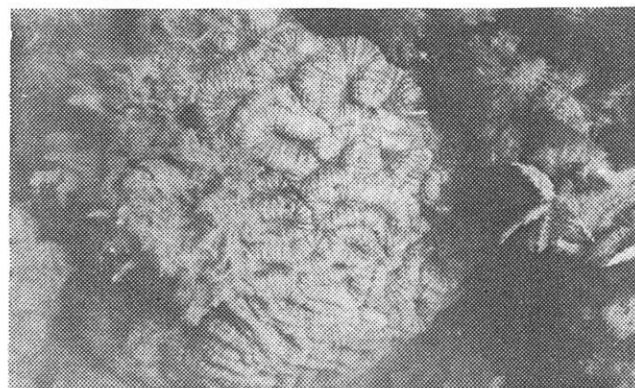

*Корал з яскравими жовтими вінцями.
Внизу корал-мозок.*

рій, щоб звернути увагу на причинники цих небезпек, а саме: невидимих підводних коралових рифів, що розкидані довкола берегів Австралії. Але не лише Австралії, а й по інших теплих тропічних водах. Корали насправді ростуть усюди, але ніде вони не створили такої твердині як Грейт Бар'єр Риф. Теплі кристалево-чисті води — оце якраз ті умови, що потрібні коралам для росту і розмноження.

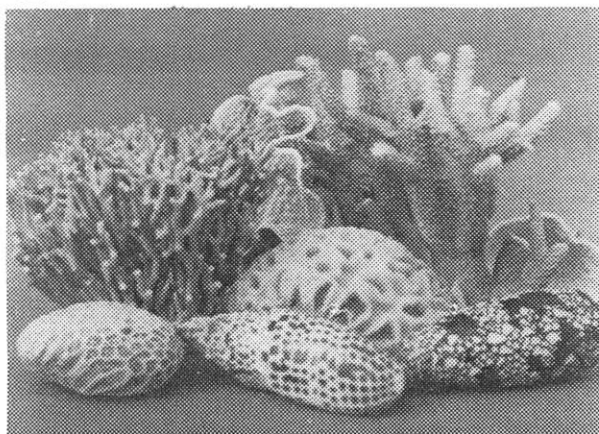
Що ж таке корали? Стародавні греки називали їх зоофітами, тобто істотами подібними до рослин. На цьому знання про корали й зупинилося ще на тисячу років, доки учені у 18-19 століттях не почали придивлятися до цих дивних істот ближче. Ось тут ми й зустрічаємо натураліста Дарвіна, який присвятив багато часу, досліджуючи корали та висуваючи декілька теорій про їхній спосіб життя та розмноження.

Ще перед Дарвіном один француз на прізвище Реомюр, помітив, що корали є живими ненажерливими тваринками і назвав їх поліпами.

Отже, поліпи коралів є простими формами живих істот, подібними до анемон і класифікуються як кишечнопорожнинними, тобто тварина, що не має ані шлунку, ані кишок, а перетравлює поживу серед складок циліндричного тіла. Захоплюючи поживу щупальцями, вони передають її у отвір, з якого ростуть щупальця. Годуються вони переважно вночі, як починає рухатися планктон, тобто мікроскопічні колонії простих форм, повіваючи у течії щупальцями, перетворюючи рифи у кольорові мініатюрні підводні сади.

Австралійський Грейт Бар'єр Риф нараховує в собі біля 350 видів коралів, але не всі вони мають здібність відкладати вапно (кальцій карбонат). Багато з цих видів є м'які корали, що не відкладають вапна. Це слизькі, неначе безформна мокра гума корали, які можна бачити під час відпливу по мілинах. Вони мають різноманітне забарвлення — від сірих до жовто-зелених.

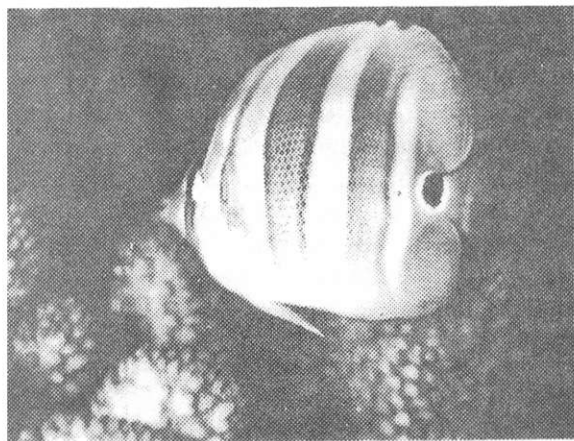
Кістяки різних коралів та дві мушлі.

До коралів з твердими скелетами належать найбільші з них «корали-валуни». Вони досягають декілька стіп у діаметрі та тонни вагою. Об них розбиваються сердиті хвилі океану, а поза ними у спокійних водах ростуть більш крихкі форми коралів як «оленячі роги» та інші, що подібні до них. До круглих формою належать також «корали-мозок», (боїхні складки нагадують форму мозку) з багатьма різновидами. «Квіткові корали» та «корали-гриби» з різноманітним забарвленням подібуються всюди.

Якого розміру тваринки, що створили це диво природи — Грейт Бар'єр Риф? Починаючи майже від невидимих голим оком, вони досягають 8-10 мм. в діаметрі

і, щоб побачити на власні очі, оглянемо ямки в кістках різних коралів, що жили в них.

Як швидко ростуть і розмножуються корали? Це залежить від видів та зовнішніх умов. Деякі за сотню років підіймаються лише на пару сантиметрів, а деякі досягають до п'яти сантиметрів за рік. Особливо швидко ростуть «корали-валуни» та «корали-мозок». Тому, мабуть, вони і перебрали на себе функцію бути тим заборолом, об яке розбиваються гнівні хвилі океану.

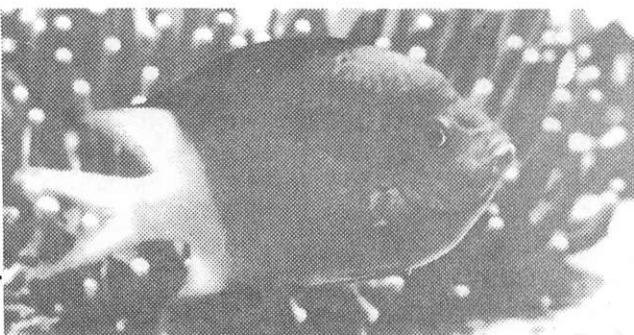
Риба-янгол між коралів.

За розрахунками вчених австралійський Грейт Бар'єр Риф будувався сотнями тисяч років, а може й мільйонів. В деяких місцях рифу, як запускали бор, він проходив 600 метрів, ніж досяг вулканічної породи, на якій він зріс.

Згідно класифікації Дарвіна та теорії постання рифів, перш за все розрослися прибережні корали навколо берегів та островів. Але коли осідав острів лишалося кільце рифів, що перебирало на себе функцію бар'єру. З часом, як уламки та нанесений пісок утворювали атоли, довкола поставали атолові рифи.

До коралів, що мають тверду форму належать гіллясті корали надзвичайної краси, що не втрачають свого забарвлення навіть і після того, як їх підіймуть на поверхню води. Це «корали-горгонії», від міфічної жінки Горгонії, що від її погляду все кам'яніло. Ці корали живуть і в помірній температурі водах і досягають великого розміру та надзвичайної краси.

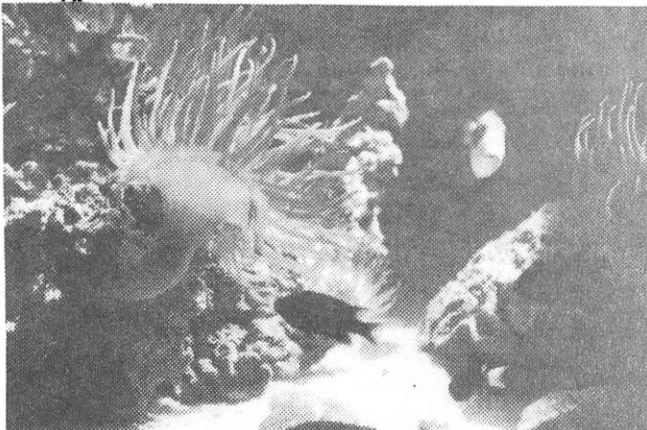
До цього класу належать морські пера, морські віяла та морські черв'яки, що не мають нічого спільного із відомими нам черв'яками.

Морський лящ на тлі анемони.

Кораловий риф — це скупчення тисяч морських створін, що живуть у близькому спорідненні. Субтропічні води коралового царства — це царина отрути і нею наділені, окрім риб і молюск, корали також. У зовнішніх клітинах тіла усіх коралових поліпів, анемон, медуз і гідроїдів знаходяться капсулі, які зоологи називають нематоцитами, тобто капсулями, що містять всередині заряджені отруйні мікроскопічні стріли. Коли випадково діткнутися цих тварин на подразнення клітин з них вилітають ці отруйні стріли і паралізують або вбивають жертву. Дія цих стріл ще неповні досліджена, але припускають, що отрутою є протеїн.

В такий спосіб анемона паралізує різних риб, якими живиться, а коралові поліпи мікроорганізми. Для людей отрута більшості коралів не є навіть відчутною, але є пару видів, що жалять, неначе кропива. Більш небезпечними є жалючі медузи, що часто спричиняють страшні болі і смерть. Зоологічна назва «кубомедузи» показує, що вона має голову, подібну до розкритої парасолі, з якої звисають довгі щупальця, заряджені масою отруйних стріл, що на дотик жалять мов роздразнені оси.

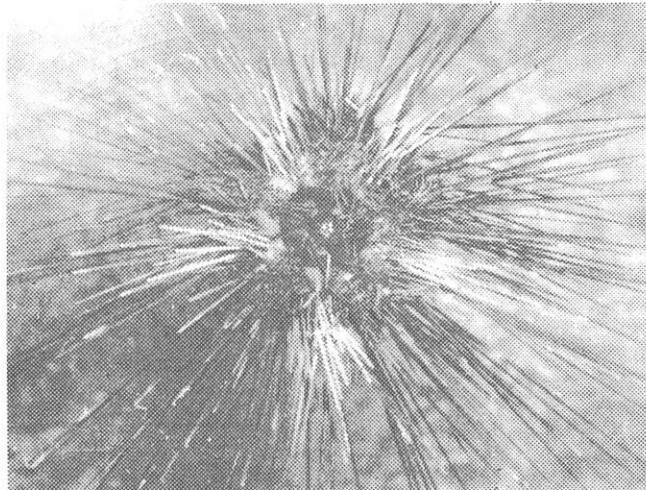
Анемона з рибами.

Ці отруйні небезпечні медузи появляються у водах Грейт Бар'єр Рифу на початку південного літа — від листопада по квітень. У ці місяці особливо небезпечно купатися у морі. Їхні тіла прозорі і їх нелегко побачити у воді, а особливо в скаламученій біля берега хвилями.

Щоб мати уявлення про біль, спричинений медузою, то ті, що пережили дотик довгих щупальців, розповідають, що він дорівнюється агонії гарячого заліза до голого тіла.

Окрім анемон, коралів та гідроїдів, не говорячи про риби, австралійський Грейт Бар'єр Риф є пристановищем ракоподібних, морських їжаків і зірок, черв'яків та великого числа молюсків.

Майже всі молюски мають строка-

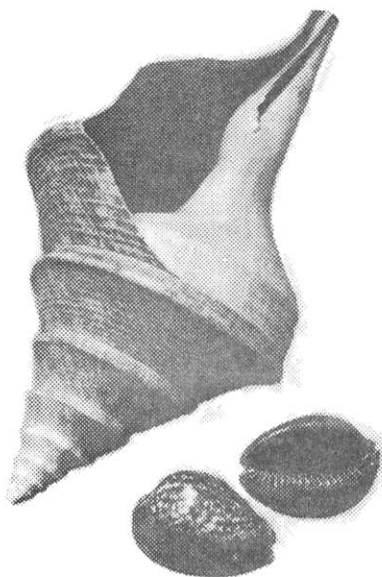

Морський їжак, що вважається делікатесом.

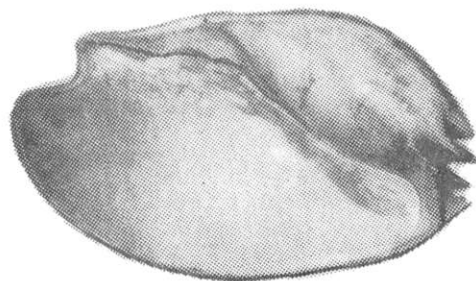
то забарвлені мушлі, що своєю красою перехоплюють дух. Теплі прозорі води субтропічних і тропічних морів створюють ідеальні умови для їхнього розвитку і розмноження. Куди не глянеш під водою, завжди побачимо мушлі цих істот, які вдень зариваються в пісок і лише вночі починають своє полювання за їжею.

Коли обчистити покриту вапном і осадами мушлю молюска, лише тоді можна побачити делікатні узорі її фантастичного природного забарвлення.

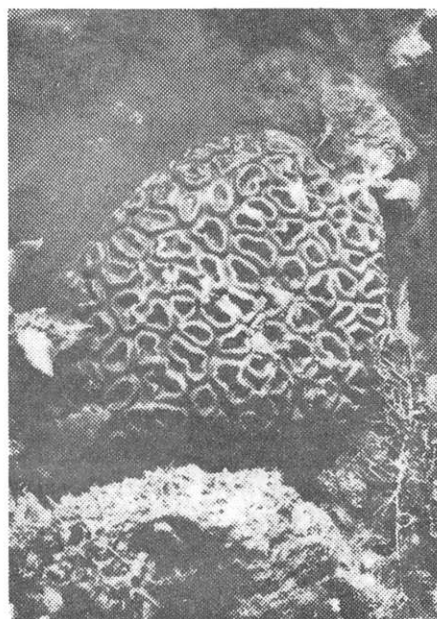
Не дивлячись на їхню красу, треба дуже остерігатися живої тваринки, яка жалить невеликим хоботом, через який запускає сильну отруту, на яку немає антитоксини, бо отрута не лишає по собі жодних отруйних сполук, які можна дослідити.

Мушля — фальшива сурма та дві мушлі коврі. Справа медуза-багрянкя.

Мушля-черпак. Внизу корал-валун відмінного виду.

До найбільших з них, що осідають жити на дні, належить мушля-гігант. Вона має чудово забарвлену мантию і незаслужену погану славу між нурцями, що часом ступають ногою у її розкриті середину. Закриваючись, вона захоплює і стискає ногу нурця, і її половини можна розкрити лише ломом. Дехто каже, що це лише міф, насправді її м'язи не є такі сильні... Це рід молюсків, що називається тридакнами. До нього належить також і мідія, що називається кінське копито.

До великих мідій належить також мушля-черпак та фальшива сурма. Але своєю красою і формою є коври і її налічується понад 20 видів. Хоч екзотичної краси конусних мідій хіба тяжко перевищити.

До класу молюсків належать також і непокриті черепашкою морські слимаки. Не дивлячись на те, що восьминіг дуже неподібний до молюсків, він, однак, зараховується до того ж класу. Два види восьминогів дуже отруйні: «сині кружала» та його північний вид.

До роду восьминогів належать каракатиці також, що мають здібність, неначе хамелеон, міняти колір тіла до кольору дна. Обидва молюски мають роговий дзоб, щоб роздирати здобич, в більшості риб.

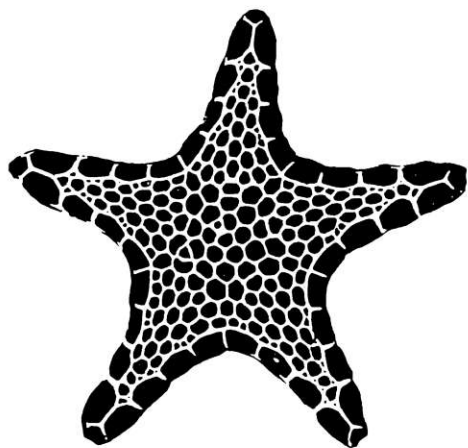
Весь кораловий риф заселений ракоподібними, тобто крабами, креветками, лангустами. Щоб перерахувати їх всіх, треба багато місця, лише зазначимо, що їх тьма-тьмуша, з різноманітним забарвленням і різними формами.

До роду ехінодермів належать морські зірки, морські їжаки, морські пера, крихкі зірку та морський огірок, що в китайців рахується делікатесом, висушений і вуджений. Морська зірка «корона шпильок», розмножившись як пошесть, поїдає поліпи коралів, знищуючи цілі рифи.

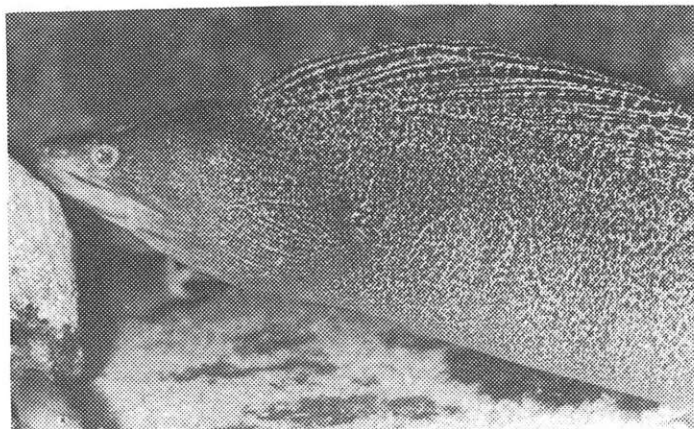
Наприкінці треба згадати також і про риби Грейт Бар'єр Рифу, без яких коралове царство було б менш цікавим, менш захоплюючим. Тут природа перевершила сама себе різноманітністю форм, забарвленням та способом життя.

Пилип ВАКУЛЕНКО

Морська зірка-бісквіт.

Вгорі: «Дві баби». Так називають цих смугнастих красивих риб.

Внизу зліва: Морей вугор чекає на поживу.

ПАКЕТ ВІД ТОВАРИША СТАЛІНА

Сталося це десь на початку тридцятих років – бабуся розповідали. Коли і голоду ще не відчували в наших селах ні репресій. А натомість кожен день наповнювався незвичними словами та дивами.

Ніби якийсь чарівний пароль у майбутнє звучали нечувані досі назви: колективізація, електрифікація, авіація тощо. І коли ж у новоствореному колгоспі з'явився перший трактор всеньке село від малого до старого, навіть немічні та каліки, що роками не виходили з двору, висипали в поле подивитися на отого монстра, котрий вправлявся з плугами ліпше всякого коня.

Селяни з острахом спостерігали, як наближається сатанинська машина. А метрів за п'ятдесят кинулися навтьоки, хто куди, хрестячись та викрикуючи заклинання. І лише впізнавши в погоничеві трактора, одягненого в шкірянку та пілзахисні окуляри сільського комсомольця Федька, боязко підходили ближче, а найсмілівіші навіть рукою мацали гарячий метал. Тут же, в полі, голова колгоспу виголосив урочисту промову. Мовляв, від товариша Сталіна ця диво-техніка. Бо піклується вождь долею радянського села, любить його і дуже вже хоче полегшити селянську працю.

Незабаром в село прийшла нова звістка, що завдяки турботам батька народів в районі залізничну колію проклали. Тепер до міста можна потягом добратися, а не ноги бити, як завше. Бабуся, правда, так ніколи й не скористалася тією милістю, проте з подругами таки ходили до найближчої станції, за дванадцять верст, подивитися на паровоза.

Казковий локомотив почужкав повз вражених дивом людей і, свиснувши кілька разів, зник у чорних клубах диму й пари. За ним прогуркотіло з десятків вагонів, ніби будиночки на колесах, і все. Та найбільше запам'ятався бабусі не сам паровоз, а закріплений спереду на ньому величезний портрет Сталіна з хитро примруженими очима. Ще й надпис: «Слава товаришу Сталіну!»

«Мабуть, добра людина, – подума-

ли тоді бабуся, – якщо стільки про нього говорять та пишуть. – І очі в нього лагідні, такий, мабуть, не обдурить.»

У ті дні все, що не з'являлося нового, було від товариша Сталіна. Школу чи клуб збудували в селі – від товариша Сталіна; кіно привезли – про товариша Сталіна; хлопців до армії призывали – охороняти вітчизну і товариша Сталіна.

Хтось з односельчан, повернувшись з базару, розповів, як минулого тижня над сусіднім селом яроплан пролітав. А з нього кинули листівки – багато-багато. Люди їх підібрали і рознесли по селу. В листівках мовилось про величезні здобутки молодого більшовицької держави, про нові міста, заводи, фабрики й інші досягнення. Та все під керівництвом партії, та все під керівництвом товариша Сталіна.

До вечора новина обросла новими подробицями, а ще через кілька днів тільки й мови було що про подарунки від товариша Сталіна, які, начебто, скидали з яроплана.

Того дня, коли й над нашим селом, вперше за його історію, з'явився справжнісінький яроплан – згадувала бабуся – в самому розпалі йшла посівна. Людей в полі було, як комах, не злічити. Ще здалеку, зачувши незрозуміле торохтіння, попіднімали голови.

– Яроплан! Яроплан! – заварешав чийсь переляканий голос і почалося. Люди припинили роботу, покидали, хто що тримав у руках і побігли вслід за аеропланом, вигукуючи хором та поодиночі:

– Яроплан! Яроплан! Яроплан!

Літак, змахнувши крильми та зробивши розворот, знову пролетів над здичавілим натовпом. Раптом від нього відірвався якийсь білий предмет і понісся вниз.

– Пакет!!! Пакет!!!

– Напевне від товариша Сталіна! – кричали з натовпу несамовиті голоси.

Люди бігли вже не за аеропла-

ном, а навперейми пакетові, якого зносило вітром на паруючу ріллю. Свіжа, волога земля бризкає відлітала з-під їхніх чобіт, галос та босих п'ят, заляпуючи обличчя наступній хвилі бігунів.

Проте на це ніхто не зважав, бо кожен мріяв добігти до пакета першим, кожному хотілося заволодіти подарунком від товариша Сталіна самому і ні з ким не ділитися. Дід Нечипір, герой минулої війни, шкутильгаючи десь позаду, хрипів скільки було сили:

— Не чіпать! То для мене! Я «лічно» зустрічався з товаришем Сталіном на «хронті»!

Його ніхто не чув, а першими до паперового згортка добігли, звісно, хто молодший. Комсомольський активіст Єгорка з прізвиськом Голопузик на якусь мить випередив решту і звалився всеньким тілом на пакунок, закривши його, немов рідну кровиночку від ворожої кулі.

— Моє-є!!!

Захекані люди збилися довкола. Припишкли, з цікавістю зазираючи під Єгорку, що ж то воно за чудасія?

— Ану, розступись! — владний голос голови колгоспу, що тільки добіг, змусив селян розступитися, пропускаючи начальство.

— Чого виричалися? — гримнув ще раз голова на людей, та, перехопивши колючі погляди селян, полагіднішав:

— Ну чого ви? Заспокойтеся. Думаю, тут всім вистачить.

Натовп полегшено зітхнув. Голова буцнув чоботом Голопузика, що розпластався на ріллі.

— Вставай, Єгоре, вставай. Розгори пакет. Хутчіш!

Хлопець знехотя підвівся, певне, жалкуючи, що прийдеться ділитися, став розгортати газети. Одну, другу, третю... Чоловіки й жінки стояли тісним колом і, витягнувши шиї, стежили за тремтливими Єгорчиними руками, щоб не дай, Боже, не пропустити щасливої миті — відкриття таємниці. Кожен по-своєму уявляв вміст пакета. Кому ввижались гроші, кому книги, кому цукерки, а хто й уявити не

міг, що там могло бути. Десь після п'ятої чи шостої газети до перших рядів щасливців донісся ледь чутний, проте стійкий неприємний запах.

Чоловіки, морщачи носи, стали підозріло озиратися один на одного.

— Гей, Голопузику! Ти що, від хвилювання в штани наложив? — гукнув хтось...

— То ж він таким чином хоче нас розігнати, щоб йому все досталося, — в'їдливо хіхікнула котрась з молодих і натовп захлинувся реготом.

Голова колгоспу, гидко скрикнувши, відсторонив невдачу.

— А ну дай, я сам подивлюся! Вправно розгорнув решту газет і, ошелешений, відсахнувся:

— Гів-но-о-о?!

На якусь хвилю всі завмерли, втупившись невірними очима туди, де посередині розгорнутих газет жовтів чималенький кавалок розтовченого людського лайна. Сморід від нього вмиг розігнав цікавих.

— Оце так пакет від товариша Ста...

— Цить! — обірвав гострослова голова. Паленіючи від сорому, він швидко підвівся і, випереджаючи інших, пішов геть.

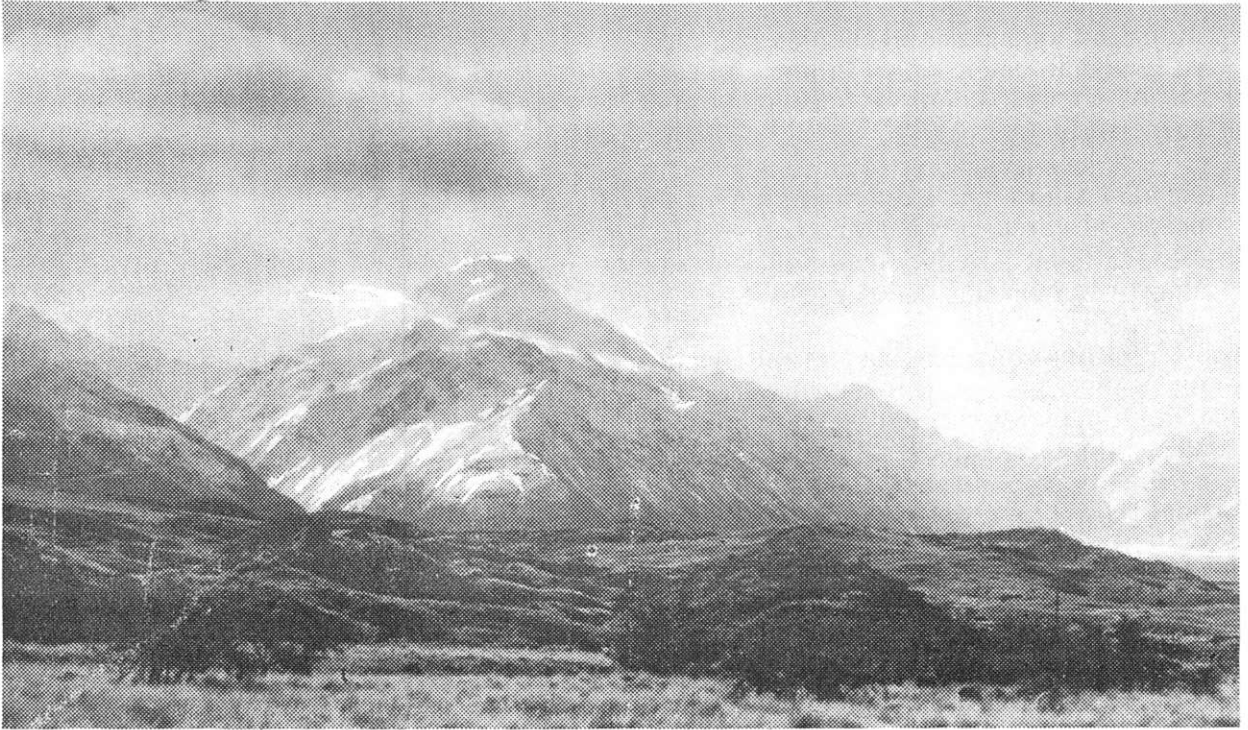
Селяни мовчки брели до своїх коней, сівалок, мішків з насінням. Хто ображено, опустивши голову, усвідомлюючи себе обдуреними і приниженими. А хто непомітно, усміхаючись у сиві вуси, іронічно обмірковуючи виняткову подію. Усім було бридко.

Лише дід Нечипір, шкутильгаючи знову десь позаду, ні до кого не звертаючись, все повторював одне й теж запитання:

— І до чого б це? Ой, чує моє серце, що неспроста. І дійсно, «пакет від товариша Сталіна», що скинули жартівники-пілоти, став, так би мовити, знаменням не такого вже й далекого лиха. Люди, правда, зрозуміли це дещо пізніше. Бо тоді ще тільки цвіла смертельно-білим цвітом весна 1933 року.

Грудень 1995 року.

Мальовнича Нова Зеландія

Майже на половині Південного острова Нової Зеландії лежить маєстатична гора Кук, названа, звичайно, в честь капітана Кука, який відвідав Нову Зеландію по дорозі на східне узбережжя Австралії в 1770 році.

Авторові довелося побувати довкола неї в 1969 році й зробити цю гарну фотографію. За лівою горою побудований туристичний мотель «Гермітаж», з якого добре видно, покриту снігом гору Кук, особливо вечером, як заходить сонце, шпиль її неначе горить вогнем. І над самим шпилем завжди висить хмарка, неначе прив'язана до нього.

Нас, туристів, з мотеля повезли на другий день автобусом страшною, заваленою камінням дорогою, що йшла навкрути гори на самий вершок, щоб потім спуститися з другої сторони вниз по льодовикові, де на нас внизу чекатиме автобус, щоб забрати нас до мотелю.

Ми їхали довго і весь час здавалося, що ось-ось цей автобус покотиться згори в провалля, бо дорога була така вузька, що нам здавалося, що заднє колесо висіло в повітрі. І вже як автобус зупинився на вершині гори, всі полегшено зітхнули, мабуть, добре наївшись страху.

Потім провідник повів нас льодовиком вниз, обходячи глибокі ущелини в льоду, аж доки ми не зійшли в самий низ. Тому, що була тепла осінь, сніг все-таки трохи танув і валуни, нагріваючись на сонці, час від часу, відривалися з правої сторони гори і котилися з величезною швидкістю вниз на льодовик, де ми проходили мимо. Я до цього часу не забув пораду провідника: «Just keep your eyes open!» - Уважай і дивись! І що ми б могли зробити, якби на нас нісся з швидкістю експресного поїзда великий камінь?

На наше щастя котилися лише невеличкі камені, що не докотившись до нас, зупинялися. Біля швидкого струмка кришталеву чистої води, що спливала з льодовика, на нас внизу уже чекав автобус, і ми якраз на вечерю добилися до мотелю. То була пригода, яка добре врізалася в пам'ять й досі не забулася.

П. В.

ХТО ТАКИЙ ВІКТОР СУВОРОВ?

Це прізвище майже невідоме в Австралії за винятком декількох одиниць, що випадково дізнались про нього і зацікавились його книжками, які розійшлися мільйонами примірників на багатьох мовах світу.

Я дізнався про нього, перебуваючи в Україні і там же купив і прочитав всі його книжки, за винятком однієї — «Остання Республіка», якої не міг знайти в продажі перед відльотом в Австралію.

Особисто мені його стиль писання і викладання фактів про те, що Сталін першим готовився напасти на Німеччину не викликає найменшого сумніву, добре знаючи жорстоку природу загарбницького комунізму.

В своїй першій книжці, «Освободитель», що вийшла в Лондоні у 1981 році англійською мовою Віктор Суворов зразу показав себе як вправний і цікавий письменник і цією книжкою, як і всіма послідовними, заворожив своїх читачів, які читали його на 230х мовах мільйоновими тиражами. Ось що писав про нього «Тайс»:

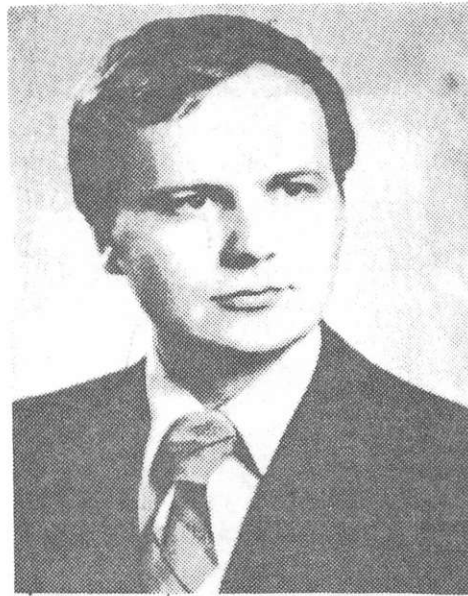
— Суворов вродився письменником, він напише ще багато гарних книг, сьогодні він представляє нам свій перший шедевр!

А ось що писав про нього український дисидент і відомий письменник Віктор Некрасов:

— Прийде час і манери Суворова будуть копіювати, будуть його наслідувати. Ця перспектива не повинна його бентежити.

Або: — Думка Віктора Суворова в області оборони стає суспільним поглядом. Він її формує. «Дефенс рев'ю». І так далі і тому подібне. Але й була й інша критика. «Красная звезда» писала, що «Пушкіна в продажі нема, а Суворова — «пожалуйста!». Не віставала у похвалі й «Литературная газета»: «Суворов до самого кінця не дає читачеві розслабитись. Ця книга на прилавку не затримається!»...

Якийсь Владимир Батшев пише: «Чесно кажучи, я ніколи не вірив, що власне він, Володимир Резун, що пише під псевдом Віктор Суворов, міг написати таку книжку. Дуже вона гарно написана. Надто професіонально.»

Письменник Віктор Суворов, що написав шість бестселерів.

«В Росії продано біля 4 мільйонів примірників книг Суворова. Ще ні одній історичній праці не довелося досягнути такого тиража. Він завоював ринок».

Газета «Окна»

«Будь-який експерт в області воєнної розвідки скаже: це була підготовка до агресії». «Дер Шпігель».

«Бог йому суддя. І воєнний трибунал. «Красная звезда»

А ще більше ми дізнаємося із інтерв'ю черкаського кореспонданта «Голосу України» Лідії Титаренко з батьками Віктора Суворова, що проживають у місті Черкаси. Це інтерв'ю розповість нам багато дечого про самого автора і його батьків, яке було надруковане в газеті «Голос України» 22.7.1995 року, яке й передруковуємо тут.

Пилип Вакуленко

МИ ДАВНО засвоїли: 22 червня — це день початку Великої Вітчизняної війни. Письменник Віктор Суворов своїм «Криголамом» стверджує, що війна розпочалася значно раніше. «Мирний» СРСР готувався до неї з часів приходу Сталіна до влади. І якби Гітлер не напав першим, то з підручників історії ми б засвоювали, що Червона Армія розпочала «Великий визвольний похід» на Європу 6 липня 1941 року. Рішення про це Сталін прийняв 19 серпня 1939 року, розпочавши таємну мобілізацію. А мобілізація — це вступ у другу світову війну...

що сталося з його сином, колишнім військовим розвідником, офіцером Головного розвідувального управління, котрий у 1978 році порвав з ГРУ і перейшов на бік тодішнього нашого противника, — не сенсаційна історія з життя шпигунів, а невсипухаючий біль серця. Трагедія, що й сьогодні не має кінця. За зраду Батьківщині сина двічі заочно засуджено до розстрілу. Перший вирок винесено невідомому в СРСР авторіві «Акваріума» Віктору Суворову. Другий — співробітникові радянської резидентури у Женеві Володимирові Різуну, коли стало відомим справжнє прізвище письменника. Мовчить Москва. Мовчить Київ. Мільйонними тиражами, більш як 20-ма мовами світу виходять

«НА КОЛІНАХ ПРОШУ ПРОЩЕННЯ У БАТЬКА...»

Інтер'ю з батьком відомого письменника Віктора Суворова, колишнього розвідника, якому за втечу на Захід винесено два смертні вироки.

«Я ЗАМАХНУВСЯ на найсвятіше, що є у нашого народу, я замахнувся на єдину святиню, котра у народу залишилася, — на пам'ять про війну, про так звану «Велику Вітчизняну війну». Це поняття я беру в лапки і вишу з малої літери, доводячи, що Радянський Союз — головний її винуватець і головний зачинник... Комуністи склали легенду про те, що на нас напали, і відтоді розпочалася «велика вітчизняна війна». Цю легенду я вибиваю з-під ніг, як кат вибиває сталець. Немає нічого страшнішого виконувати роботу кота. Цю роль я взяв на себе добровільно. Мій батько був моєю першою жертвою. Я у нього просив прощення. Він мене не простив. І я знову прошу прощення у мого батька... На колінах...
— **Віктор СУВОРОВ**
(З передмови до черкаського видання книги «Криголам»)

Це була важка розмова. Богдан Васильович Різун, колишній кадровий офіцер, фронтовик, батько Віктора Суворова, автора всесвітньо відомих книг «Криголам», «Акваріум» та інших, не відразу погодився на неї. Для когось те,

книги В.Суворова «Криголам», «Акваріум», «День «М», «Визволитель», «Контроль», «Остання республіка», «Спецназ»... 48-річний Віктор Суворов переживає, за його словами, «найщасливіший час» у своєму житті. Лондонець Володимир Різун, котрий має все, крім душевної рівноваги, — лише в уяві чи уві сні може переступити поріг рідного дому...

Затишна, скромна двокімнатна квартира. Квіти на підвіконні. У книжкових шафах — художня й історична література. Окремо — вісім книг Віктора Суворова. Біля них — чорно-біла фотографія. З неї дивиться красивий юнак з прямим відкритим поглядом. То молодший син Різунів — Володимир, випускник Московської академії.

Богдан Васильович, ведучи розмову, багато палив, рвучко вставав, ходив по кімнаті і знову сідав до столу. Віра Свиридівна, лагідна, м'яка жінка, спокійно допомагала чоловікові пригадувати нелегкі сторінки родинного життя...

— Богдане Васильовичу, у передмові до своїх книг Віктор Суворов не раз згадує вас, звертається до вас. Одну з головних, як він вважає, своїх книг він присвятив вам. Цього достатньо, щоб зрозуміти, що ви мали великий вплив на формування сина як особистості...

— Я багато думав про це. З того рокового дня 1978 року, коли нам з дружиною повідомили, що Володя зник з радянського посольства у Женеві, де він офіційно працював третім секретарем, і впродовж тяжких своєю невідомістю тринадцяти літ — ці думки переслідували мене невідступно. Я ставив собі прокляте запитання: навіщо?! Навіщо я розказував синаві оту жорстоку правду про війну?! Навіщо сперечався з ним до хрипоті?! Навіщо ділився сумнівами, котрі терзали мене ще з юності?! Я мучився, карався, не знаходив відповіді. І знову запитував себе: хіба міг я кривити душею, коли син розпитував мене про голод 33-го у нашому селі? Про чорний 37-й... Про початок війни, коли нас, безвусих курсантів, готували до наступу, а довелося відступати, відступати... Про гіркий 47-й...

— Ви згадали про своє село. Де ви народилися, Богдане Васильовичу? Чи знаєте дідів-прадів своїх?

— Кузня мого діда, Андрія Васильовича, стояла у селі Звонецькому над самим Дніпром. Це було такої неповторної краси місце, що я там тільки сидів би та дивився на Дніпро... Дід мій вирівняв схил, поставив на ньому хату і кузню. Він був неабиякий майстер, і до кузні приходило чимало різного люду. Скінчивши роботу, дід любив пофілософствувати. «Запам'ятайте, — розмірковував, сидючи на призьбі, — Расея житиме до того врем'я, до якого давитиме іногородців»...

Було у діда 6 синів і 6 дочок. Всі повивчалися, стали лікарями та учителями. А батько мій, Василь Андрійович, залишився на старому кишлі, у дідовій кузні. Мати, Оришка Ільківна... Й досі уві сні плачу, як побачу матір. Жодна худобина так тяжко не працювала, як моя мама... Голод у нас почався ще з 31-го. Батько пішов ковалювати у Дніпропетровськ, щоб заробити сім'ї хоч на шматок хліба. У матері вже попухли від голоду ноги, коли до хати прийшли активісти «трусити» хліб. А в нас не було його ані крихти — лиш торбинка сухих вишень. Мати опустили їх на мотузці, щоб схвати, у сорокаметрової глибини колодязь. І з останніх сил побрела потім до батька у місто, аби порятувати нас від неминучої смерті. З 33-го поповзли чутки про випадки людоїдства. І це була страшлива правда. Згодом я не міг, не мав права приховати її від синів. Як і багато іншого, що бачив, чув, пережив сам. На своїй шкурі.

— Можливо, через оцю рису — рі-

зати правду — вашим предкам і дали прізвище Різуні?

— Не знаю. У всякому разі мої дід та батько були достоту правдолюбці. Пам'ятаю, перед війною, коли мене прийняли до комсомолу і я, сяючий, прибіг додому й повідомив про це ще з порога, батько закликав мене одного до хати і сказав: «Богдане, я хочу, щоб ти знав: у нас у державі правлять бандити і босяки. Там, угорі — бандити. На місцях — босяки. Не забувай про це ніколи...»

— До речі, про ваше ім'я. Хто дав його вам? Для Придніпров'я воно рідкісне.

— Так. Тоді дуже непопулярним воно вважалось. Мав я з ним клопоту. Назву було своє ім'я — і відразу, бачу, виникають у співрозмовника якісь сумніви, підозри... А нарік мене Богданом батько. За що йому спасибі і Царство Небесне.

— Повернемося до книг Суворова. Посвяту до «Дня «М» він сформулював так: «Присвячую Богдану Васильовичу Різуну, курсантові-стажеру протитанкової батареї 637-го стрілецького полку 140-ї стрілецької дивізії 36-го стрілецького корпусу 5-ї армії Південно-Західного фронту». Чому — курсантові, адже згодом ви були лейтенантом, майором?

— Це присвята тому курсантові, який розпочав війну о 17-й годині 23 червня 1941 року. Наша дивізія рухалася до Західного кордону...

— Як склалася ваша подальша доля?

— Воював у протитанковій артилерії, мінометному полку, реактивній артилерії. Чотири рази був тяжко поранений. Останній раз мене виходжувала Віра. Тоді, у 44-му, ми й одружилися. У 45-му наш полк перекинули на Далекий Схід воювати з японцями. Лише через півтора року потім приїхав по сім'ю на Дніпропетровщину. І знову служба у Приморському краї, де й народився у 1947 році Володя.

— Чи був для вас моральним шоком «Криголам» Суворова?

— І так, і ні. Бо — тепер це я розумію — мої спогади, наші суперечки про початок війни послужили поштовхом до прискіпливого вивчення сином воєнної мемористики. Володя був до мізків кісток військовим. Ще одинадцятирічним хлопчиком, вирішивши вступати до Суворовського училища, не зупинився ні перед моїми умовляннями, ні перед маминим і сдізьми. Любив армію до самозабуття. Його цікавило про армію, про війну буквально ВСЕ. Спочатку у Київському вищому командному училищі,

потім у Військово-дипломатичній академії він мав доступ до воєнних архівів і — це стало відоме нині — у нього вже тоді розпочалася робота над майбутніми книгами. Спочатку, можливо, підсвідомо. Згодом він склав колосальну картотеку на кожну дивізію, корпус, фронт. Перелопатив мільйони сторінок періодики. Ось чому газета «Красная звезда» стверджувала, що «Криголам» не могла написати одна людина. Це, мовляв, плід роботи групи експертів. У передмові до того ж «Криголама» син уточнив, що головним його джерелом були відкри-

Юний суворовець-
Володя Різун.

ті радянські публікації. І цього достатньо, пише він, «щоб приперти головних радянських комуністів до стіни ганьби і посадити їх на лаву підсудних поруч з німецькими фашистами, а то й попереду...»

— У цій самій передмові Суворов написав, що він у вас просив прощення за «Криголам» — книгу, «котра принесла стільки горя в дім!» І ви його не простили...

— Пам'ятаю хвилину, коли мене з дружиною викликали в обласне управління КДБ і полковник з Москви повідомив, що наш син утік на Захід... Я ніколи, навіть у найтяжчі моменти на фронті, не зронив жодної сльозини, а тут не витримав біди, що звалилася на нашу голову, заплакав... Зрозумійте, мій син дуже здібна людина. Перед ним відкривалося блискуче майбутнє. Він міг викладати у дипломатичній академії, стати знаним науковцем. Правда, не знаю чи був би тоді написаний «Криголам», інші книги. Все дуже непросте. А тоді я сказав полковнику: якщо напишу синові листа, чи він одержить його? Відповідь була ствердною. Я написав листа... Закінчив словами Василя Симоненка: «Можна все на світі вибрати, сину...»

...Після того дня, який приніс у нашу сім'ю горе, ми з дружиною 13 літ нічого не знали про Володю. Не одержали жодної від нього звістки. Це були жахливі роки... Згодом з'ясувалося, що син нам писав, але жоден його рядок не міг проникнути через залізну завісу.

— Коли надійшов перший лист?

— У 1990-му. Це був навіть не лист, а коротенька записка. Я лежав тоді в лікарні з інфарктом. Прийшла дружина і повідомила: «А у нас добрі новини...» Лиш через кілька годин я зміг усвідомити ті два рядочки: «Мамо, батьку, якщо живі, відгукніться». І адреса. Згодом я прочитав усі книги Віктора Суворова. Справді, він написав оголену, страшну правду про війну. Але заплатив за це надто дорогу ціну... Вважаю, що «Криголам», інші книги про Другу світову — передчасні. І ось чому. Ще живе ціле покоління, котре нізачо не визнає історичної правди. Ні, вони — люди, що бачили горе. Але в їхній свідомості живе інша «правда» — вона насаджена сталінсько-комуністичною ідеологією: «Ми — переможці! Ми — воювали, ми задавили фашистського звіра у його лігві». Так, ми перемогли. Але хіба можна п'ятдесят років підряд бити себе в груди і називатись героями?! Чому забули, як безславно відступала найсильніша армія світу, кидаючи на поталу ворогам матерів, дружин, дітей?! Як дивитися в очі, дзенькаючи медалями, згорьованим солдатським матерям, вдовам, їхнім дітям?! Істинні герої — я в цьому переконаний! — давно вже в землі лежать, а хто живий, то ніколи не рвав сорочку на мітингах... Мені пекуче соромно за нескінченну хвалькуватість, відверту моральну спекуляцію багатьох моїх ровесників-ветеранів. Я не можу слухати і дивитись, як вони, особливо на річниці початку чи закінчення війни, штурмують редакції газет, радіо, телебачення, щоб усоте прочитати пожовтілі аркуші про свої «подвиги» — мертві ж не почують...

— Ось як висловився з цього приводу письменник Євген Сверстюк у статті «Як з трагедії карнавал зробили»: «Півстоліття нам забивали баки перемогою. Це була своєрідна ідеологічна параноя, що паралізувала здорову психіку і переключила її на ялове обертання навколо затертих слів. Якби можна було перевести в кіловати енергії всі спогади, суперечки і розмови про війну, ми були б забезпечені електроенергією до кінця XX століття...»

— Гіркі, але справедливі слова. Скільки можна бити у литаври і слухати одну і ту ж фальшиву платівку?! На моє глибоке переконання, 9 Травня повинно бути Днем пам'яті, національної жалоби по всіх загиблих у тій страхотливій війні, затіяній двома нелюдськими режимами, Днем-реквіємом. Адже ми перемагали фашистів, топлячи їх у своїй власній крові... Наші жертви були такими, від яких здригалася земля. Хіба можна після цього жаху щороку

танцювати, дзеленчати нагородами, розказувати молодому поколінню небиліці, дискредитувати в їхніх очах справжню мужність і героїзм?!

— Тепер розумію: без фронтовика Богдана Різун не відбувся б письменник Віктор Суворов... Ви зустрічалися з сином?

— Після 1978 року ми зустрічалися з Володею двічі. Син звертався до властей України з проханням дозволити батькам відвідати його сім'ю в Лондоні. Вперше ми зустрілися через 15 років. Виросли онуки. Оксана і Саша вже студенти. Володя працює як каторжний — по 16 — 17 годин на добу. Дуже допомагає йому дружина, Таня. Тепер вона веде його картотеку, численне листування.

— Чи хотів би Суворов повернутися додому?

— Про Суворова не знаю. А Володя Різун марить Батьківщиною. Якось він сказав, що однією з причин, що змусила його взятися за перо, стала гостра ностальгія, «коли хотілося від туги вити на Місяць»...

— Чому він не приїжджає до Черкас?

— Тому, що досі не скасовано смертний вирок. Навіть два. Чотири роки немає на карті світу тієї держави і тієї системи, що винесла йому вищу міру покарання, але син і досі живе «між смертним вирком і стратою», — так він написав в одній книзі. І додав, що зрадив він не Батьківщину, а систему, якій більше служити не міг...

— Дякую сердечно вам, Богдане Васильовичу, за розмову. Пробачте за хвилювання і гіркоту, що їх знову довелося пережити, згадуючи минуле... Вважаю, цим матеріалом ми привернемо увагу керівників нашої держави до долі Володимира Різун - Віктора Суворова. Може ті, кому це належить, розв'яжуть дилему про колишнього співробітника ГРУ... Адже перед Україною, я переконана, Різун-Суворов нічим не завинив. Навпаки, Україна може пишатися і запросити до себе письменника, книги якого потрясли уми мільйонів людей планети, письменника, котрий має не лише українське походження, а й глибоке українське коріння...

— Спасибі й вам. Хай ваші слова линуть до Бога.

Інтерв'ю взяла Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаси.

Володя Різун з батьками.

P.S. Коли я працювала над цим матеріалом, несподівано пролунав телефонний дзвінок і незнайомий чоловічий голос, привітавшись, негостро відрекомендувався: «Це турбує Віктор Суворов з Лондона»... Після зрозумілої паузи я відповіла, що мені присмно познайомитися з героєм мого майбутнього інтерв'ю. Мій співрозмовник говорив російською, і я теж за хвилину перейшла на цю мову. Він зреагував блискавично: «Я дуже вас прошу, говоріть українською... Я її так давно не чув!» Ми продовжили спілкування двомовно. Домовилися так з відомих причин телефонувати до Лондона я не буду. Якщо з мого боку не буде заперечень, він телефонуватиме мені у Черкаси. Так він майже щотижня спілкується і зі своїми батьками, і з батьками дружини, котрі живуть у Запоріжжі. Згодом, час покаже, можливо, відбудеться зустріч на черкаській землі. Коли не вві сні, а навіть Володимир-Віктор через 17 років розлуки переступить поріг батьківського дому і скаже, як колись: «Здрастуйте, мої рідні!»

Цікава Вєсчїна

Австралійський історик— советський шпигун?

Як подає квінслендська газета «Кур'єр Мейл», австралійський відомий історик Кларк отримав орден Леніна при нагоді відвідин Советського Союзу в 1970 році, коли холодна війна досягала найвищого епогею.

Таке ніби розповіла вдова проф. Кларка, що помер в 1991 році. Але син професора, що живе в Сіднеї, називає статтю в «Кур'єр Мейл», як «безпідставний, дурний журналізм».

Кріс Мітчел, редактор газети, захищав статтю, заявляючи, що орден Леніна давали шпигунам, але це не значить, що професор Кларк, знаний за свій твір «Історія Австралії» мав бути советським шпигуном.

* * *

РАКЕТНИЙ ПОЛІГОН, що лежить 600 км. на північ від Аделаїди у Вумері серед пустині, незадовго має дістати 2 більйони доларів підйом, якщо переговори між урядом Південної Австралії та американською фірмою «Кістлер Аероспейс Корпорейшен» закінчатся успішно.

Корпорація потребує великий кусок землі для запуску серії комунікаційних сателітів низьких орбіт, що повертатимуться на землю.

Вумера полігон, розміром в 126 тис. кв. км., що рівняється розмірові Англії, має вже запускові майданчики і будівлі. Тут живе біля тисячі осіб, що доглядають за будівлями та стартовою технікою.

Договір має бути підписаний незадовго, згідно якого буде потрібно 200 робітників та одну тисячу персоналу.

У Вумері недавно випробовували японці модель своєї космічної ракети, що буде доставляти матеріали запланованої постійної станції після 2000 року.

В минулому році кружляли чутки, що Вумеру мав відвідати президент Кучма, мабуть, з думкою запускати українські ракети, але так і не приїхав.

* * *

Астероїди і Земля граються в рулетку

Більше як 200 бродячих астероїдів, величиною в один кілометр в діаметрі крутяться в Сонячній системі і деякі можуть попасти в орбіту Землі, як пишуть учені з Колорадо і Арізони в останньому номері журналу «Nature» (Природа).

Згідно них ці астероїди походять з так званих Троянських роїв астероїдів, що обертаються навколо Сонця на тій самій віддалі, що й Юпітер. Як припускають учені цих Троянських роїв попервах було більше. Але ефект притягання їх до більших планет як Сатурн розкидав їх і вони кружляють довільно по Сонячній системі.

Учені вважають, що по Сонячній системі є більше як 200 Троянських астероїдів з діаметром більші як один кілометр і деякі з них можуть перетинати Земну орбіту.

Кожного року на Землю падає сотні метеорів, не спричиняючи шкоди. Але сила удару об'єкта лише 90 м. у діаметрі при падінні на Землю матиме ефект атомної бомби, а більші з драматично більшим нищівним ударом.

Місяць тому астероїд «Тутатіс» 5 км. діаметром, наблизився 5.3 мільйонів км. до Землі або 14 разів відстані від Землі до Місяця. Припускають, що астероїд 65 мільйонів років тому вдарився об Землю на Юкатанському півострові, спричинивши зміну клімату, яка зліквідувала динозаврів.

Учені хочуть кошти на встановлення системи телескопів, що попереджуватиме неминучий удар з Землею.

Ройтер

* * *

ЗНАЙДЕНА ЧАША КНЯЗЯ ІГОРЯ

Як повідомляє агенство УНІАН, Чернігівський музей імені Василя Тарнавського поповнився унікальним експонатом. Це знайдена під час розкопок в Дитинцях чаша князя Ігоря - героя знаменитого «Слова про Ігорів похід».

«Київські Відомості»

Ельцин хоче відновити монархію

ЯК ПОДАЄ АНДРІЙ «АВАНТИЗЕР» за 2 січня, Ельцин, щоб рятувати Росію від цілковитого розвалу, збирається відновити династію російських царів Романових, щоб рятувати не тільки імперію, як рівно ж і свою популярність.

На царя пропонується 15-річного великого князя Георгія, що живе в Іспанії з своєю матерею. Він може бути встановлений на трон, як йому виповниться 16 років в березні цього року.

Ті, що в колі Ельцина не думають, що Ельцин хоче відновити трон Романових, а лише, щоб Георгій жив в Росії, як голова сім'ї Романових без коронування його.

Але повернення Романових в Росію може призвести до гострих суперечок з боку комуністів. Після упадку комуністичного режиму, багато людей відвідало місто Єкатеринбург, де була вимордувана царська сім'я.

Але не тільки комуністи будуть проти. Монархисти самі не можуть погодитись між собою. Дехто з них вважає, що 74-річний великий князь Ніколай, що живе в Швейцарії, є справжній, правдивий наслідник трону.

Сексуальна вседозволеність є причиною зросту злочинності

Сексуальна розпуста, а не бідність, є причиною наростання злочинства і безпорядку — подає Британський інститут Економіки. Безробітні чоловіки та жінки частинно винні за свої низькі доходи через їхній спосіб життя.

Це відноситься за рахунок зникнення «усвідомлення відповідальності, докладання зусиль, самопомога, самополіпшення». Ані погіршення безробіття, ані поглиблення бідності не є кандидатами на роль головної причини крутого зросту хлопчачого і чоловічого вандалізму, хуліганізму, вживання наркотиків і злочинства в Англії і Уельсу та, мабуть, і в Австралії, і по всьому світі.

Сідней №1 для туристів

Згідно опитувань американських туристів, місто Сідней є найкращим містом для інтернаціонального туризму, а Грейт Бар'єр Риф є найкращим світовим курортом.

Журнал «Подорожування і Відпочинок» наводить клімат, людей з мінімальною культурною різницею, як рішення фактор. Мельбурн лишився на четвертому місці.

Росія боїться американської домінації світом

Міністер оборони Росії Ігор Родіонов звинуватив Америку в намаганні панувати над світом. Хоч офіційно Холодна війна закінчилась, але Америка продовжує робити заходи, щоб панувати над світом і далі, що й грозить Росії й державам східної Європи — заявив він в промові в головній квартирі СНГ.

Щоб протистояти потенційній загрозі, є важливим Росії і іншим екс-советським республікам держати стримуючий потенціал стратегічних ядерних сил і тримати колективну повітряну оборону і розвідувальну систему.

А ДОПОМОГУ РОЗІКРАЛИ

Як відомо, уряд Німеччини виплачує компенсації громадянам України, які в роки Другої світової війни стали жертвами нацистів. Гроші для компенсації надходили через рахунок в акціонерному банку «Градобанк», але до адресатів вони не дійшли. Президент Л. Кучма доручив урядові та Національному банкові терміново вжити заходів і розпочати виплату компенсацій. Жертви нацистів виявилися ще раз пограбованими в незалежній Україні.

Житомир

Малин пам'ятає Маклая

Єдине місто в Європі, де є пам'ятник видатному дослідникові Миклухо-Маклаю, встановлений десять років тому на честь сторіччя першого приїзду Миколи Миколайовича сюди, де жили його мати, двоє братів і сестра, — Малин. Осінні квіти до пам'ятника та на могильного пам'ятника матері вченого поклали учасники науково-краєзнавчої конференції, яка продовжила цикл заходів, присвячених 150-річчю з дня народження Миклухо-Маклая, що розпочалися ще в липні. Учені й краєзнавці поверталися з конференції із щойно виданою книгою «М. М. Миклухо-Маклай і Україна», автором якої є кандидат географічних наук Микола Костриця.

«Голос України» 12 жовтня 1996 р. Наша книжка «Микола Миклуха-Маклай» також зацікавила автора з Малина і він хоче обмінятися з нами книжками.

«Миша-павук» з смертельним укусом

Він більш смертельний, ніж фаннел-веб (Funnel-web) і водиться по всій Австралії, і має, як на його розмір, найдовшу ікла за всіх австралійських павуків.

«Миша-павук» остання знахідка страху, яка повстала перед австралійцями, що й так улюблюють ризик, — нові створіння в світі.

Ми вже призвичаїлися до трьох великих

«Миша-павук»

павуків (фаннел-веб, редбек, білий хвіст), але миша-павук найстрашніший павук від усіх — так каже один сіднейський лікар Джон Морган.

Якщо кого вкусить цей павук, треба туго об'ємити ланцюг і дуже не рухатися.

«Адвертайзер» 20.11.1996

БАТЬКО РЯТУЄ ДОЧКУ З ПАЩІ КРОКОДИЛА

На півночі Австралії в Квінсленді Карла Бредл, 21 рік, що працювала в сімейному зоопарку, годувала величезного крокодила, а посковзнувшись упала у воду біля нього. Він відразу схопив її впоперек і потягнув у кущі. Туристи, перестрашені видовищем, дивилися зацікавлені, поки її 75-річний батько схопив граблі і почав бити ними крокодила, але безуспішно. Тоді він плигнув наверх його і зачепив його в очі великі пальці рук — дошкульне місце в крокодила, і тоді той пустив Карлу.

Лише пару хвилин перед цим Карла жартувала з туристами: «Якщо б мене мав схопити крокодил, то краще було б щоб цей, бо він беззубий — поламав усі зуби в бійках з іншими крокодилами парку!»

Карлу завезли в госпіталь у м. Макай з поламаним лівим стегном і тазом.

ЯК СІЛЬ ДУШИТЬ НАШУ ЖИТТЄВУ ЛІНІЮ...

Життєву артерію Південної Австралії поволі душить сіль, яку лишив колись мільйони років тому, відступаючи, океан. Бо Австралія тоді була поділена надвоє морем, дно якого, висихаючи і відходячи в Південний океан, стало дном річки Муррею та низин по обидва боки річки.

Сіль, невидимий вбивця, що тихо тече у водах річки Муррею, спроможний знищити прожиток тисяч австралійців — продукцію сільського господарства на більйони доларів національної економіки. Водойма річки Муррею виробляє третину сільсько-господарської продукції, що варта 10 більйонів річно. Але тони солі в водоймищах також вимірюються в більйони і багато її попадає в річку.

Дослідження і вивчення водоймищ Муррею змальовує невблаганну картину для майбутнього річки. Воно показує тривожне збільшення концентрації солі в Муррею і притоках на протязі 20 років, що рівень солі підіймається швидше, ніж сподівалося і придатність води для людського вжитку зменшується.

Підвищення солі у воді зменшує придатність води для поливання нею полів і садків — висока соляність зменшує врожай і у високих концентраціях вбиває овочеві дерева і виноградники.

Південна Австралія особливо відчуває погіршення якості води, тому, що нагромадження солі збільшується вниз по течії. Якщо для східних стейтів вода є ресурсом, для Південної Австралії артерією життя.

за Сандай Мейл, 13.4.1997

КНИЖКОВІ НОВИНИ

«ГЕРОЇЗМ І ТРАГЕДІЯ ХОЛОДНОГО ЯРУ»

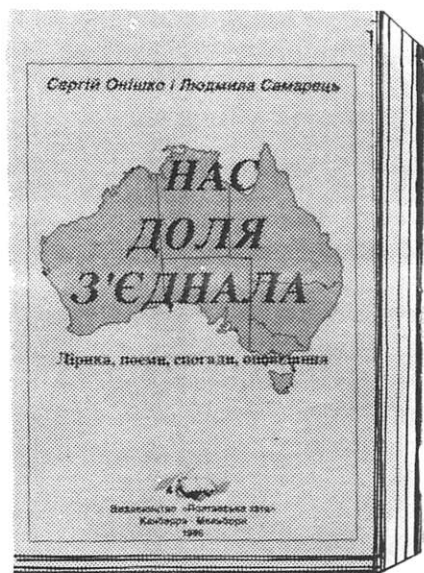
Таку назву має книжка, презентація якої відбулася в Черкасах. Видання містить матеріали та спогади, присвячені маловідомій сторінці історії збройної боротьби українського народу - подіям 1917-1930 років у Холодному Яру, що поблизу Чигирини. Це перше об'єктивне історичне дослідження про героїзм і загибель Холодноярської республіки.

PS. На цю тему ми вже читали книжку «Холодний Яр» авторства Горліса-Горського, якого ніби замордували бандити одному з ДП таборів в 1946 році, ніби за те, що не захотів пристати до них. Такі були чутки.

«Нас доля з'єднала»

Так назвало свою книжку подружжя Онішків, які чомусь виступають у цій своїй книжці під окремими прізвищами.

Книжка вийшла у видавництві «Полтавська хата», Мельбурн, тиражем, як нам сказали, в 491 примірник. Ціна книжки \$20. В книжці переважає поезія з кількома спогадами з життя подружжя в Україні, в таборах оstarбайтерів та ДП, потім в Австралії. Подружжя Онішків довгий час жили в Аделаїді, а потім в Канберрі і приймало активну участь в українському житті на культурній ниві.

«Ненамолений Храм»

«Ненамолений Храм» — нова збірка поезій відомої поетеси Людмили Тараненко, що вийшла у в-ві «Холодний Яр». Ми помістили декілька її чудових віршів на третій сторінці журналу.

«Ліквідація»

Сталін, почавши винищувати українське селянство колективізацією та виселенням мільйонів його на Соловки та Сибір під кличем: «Ліквідація куркуля як класу», а потім жажливими 1932-33 роками, знайшли своє відображення на сторінках повісті Євгена Зозе «Ліквідація». Це повість про ті страхіїття, які переживав український народ під жахливим комуністичним режимом, виконавці якого і досі жирують в Україні.

ПОЕТЕСА ЕКСТРАОРДИНАРНА

Людмила ТАРАНЕНКО

Людмила Тараненко народилася в місті Сміла на Черкащині в 1948 році. Закінчила Черкаський педагогічний інститут. Поет, прозаїк, автор багатьох книжок та декількох збірок поезії. Останню збірку «Ненамолений храм», ми отримали недавно і оце передруковуємо з неї те, що дуже сподобалося нам. А саме вірш «Совість» на громадянську тему та дещо з інтимної лірики.

Людмила Тараненко є Секретар СПУ Черкаської області та недавно обрана до Головної Ради СПУ в Києві. Ми сподіваємося, що ці її чудові вірші сподобаються й нашим читачам.

СОВІСТЬ

В кого кров, а в кого водичка
Натомість.
Є незручність в житті. Невеличка.
Це — совість.

А найкраще б зовсім забути,
Що в житті їй належить бути.
Ото роздолля, ото сваволя —
Рідненька воля!
Воля украсти і не попасти
На судну лаву.
Воля у «трастах»
Підставить державу.
Воля хапнути —
І за кордони!
Агов, прем'єре!
Воля з держави
Зробити зону
Нової ери.
Де правлять суки.
І правлять радо.
— Ніщо не запахло!
На депутаті —
Священні шати:
Украсти чи вбити —
Не дадуть посадити!
Ворон ворону
Ока не виклює.
Буде красти
Допоки не виблює!
А цю, нескорену,
Жовто-блакитну,
Чорним вороном,
Щоб і не видно.

І демократи, і демократи
Вбрались у ті ж
Зручненькі шати.
Хочеш — дивися,
А думай, що їж.
З тим на фуршеті,
А з тим у Париж.
По телевізії,
По телевізії
Ні, не обличчя —
Святенницькі фізії.

В кого — кров. А в кого водичка
Натомість.
Є незручність в житті. Невеличка.
Це — совість.

А немає — то звісно легше.
Дачі ніби з казкової верші.
Ми ж із вами їх оплатили,
Тим, що вчора й сьогодні не їли.

Ми ж із вами — дурні остатні,
Чи паяци, та й то безплатні.
Дожилися уже до ручки
Кучмовоза або кравчучки!*
А щоб не забули, якого роду —
Садить картопельку.
Бігцем до городу!
Хірург чи вчитель — як хочеш їсти
Сапу у руки, мерщій за місто!

Нащо театри, навіщо книги?
Приймач до вуха — які інтриги!
Коли й не хочеш — будеш чамріти,
Куди Маріям, куди Чарітам!
Хто напростець, ну а хто пролазом,
Здається — різні, насправді — разом.
Учора в РУСі, сьогодні в Раді,
В комуністичній одній бригаді!

Хто за Україну волає криком,
Хто за союзну державу велику...
А лоску скільки, а скільки шику!
Нехай народець хоч босий ходить,
А цій бригаді — Карден не вгодить!

Такий собі філіал Едему...
Мороз питає: «Куди ідемо?»
Та й ми дізнатись були б це раді —
Куди ведуть вони нас насправді?
Вчора ще — атеїсти люті,
А сьогодні ділки всемогутні.
Партбюро, щоб спитати — немає.
Гурт такий прецікавий. Свічками
Ніби й поруч вони із нами.
Та сказати усе-таки змушена —
Як далеко від нас вони душами.
І болить як судомна рана —
Ой із хама не буде пана...
Їжте, людоньки, що купували,
Це ж ми з вами разом надбали.

В кого кров. А в кого водичка
Натомість.
Є незручність в житті. Невеличка.
Це — совість.

* кучмовози, кравчучки - торби на колесах.

Людмила ТАРАНЕНКО — Вибране

Вже чути шум далекого прибою,
Вже скоро хвиля відійде назад,
Й хоча усе ще дихає у лад,
Та я прощаюсь тихо із тобою.
І кожна крапля — краплею клепсидри
Змітає дні навік у небуття.
Нічому вже немає вороття,
І я така віддалена від кривди.
І я така далека від усього,
І вивільнена врешті від оков,
Що відпливає тихо і любов —
Було й нема. Немає вже нічого.
Безвільна перед часом швидкоплинним,
Зника остання у туманах нить —
І тільки серце скімлить і болить,
Як собача, що кинута під тином.

Яка печаль в одірванім «курли»,
В замкнутім небі слід доріг пташиних.
І я не знаю, стрінемось коли,
І на яких дорогах передзимних...

Привиділось. Мигнуло. Розп'ялось.
Злетіло на незвідані орбіти.
І тільки плаче, гірко плаче щось —
Чого ми не зуміли пожаліти.

Мені б ще раз тої води напиться,
Що сушить спрагою і зболене пече,
Коли в самотній пустощі очей
Дарма шукаю милого плече,
Аж поки не засвітить зоряниця.

Мені б ще раз та увійти по груди
У ту ріку, що вже давно не та,
І все крутіш над нею висота,
Чим ближчає до нас холодний грудень.

Мені б ще раз торкнутися й забути,
Що десь колись красиве щось було,
Коли ставали птахи на крило,
А з ними й нам ще юністю гуло,
І ще роки нам не в'язали пута.

Хоча б ще раз торкнутися й забути...

Навчись любити самоту
І цінувати її належно.
Вона простора і безмежна,
І має тайну золоту.
І тих вона лише ляка,
Хто нудить звично світом білим,
Хто тче її як сірий килим, —
Людина в сутності слабка.
Але якщо ви не раби,
Якщо снаги доволі й духу —
Який вогонь вона роздмуха,
Які пожертвує скарби!
Яка безмежна висота
Очам відкриється сміливим.
І одкровення — будь, щасливим!
Тобі відкриє самота.

На віку, як на довгій ниві

39

Багато настраждалась у своєму житті Комишан Неоніла Пантелеймонівна. Погляньте на її лице, руки, ноги. Все вкрите зморшками, на ногах повідувалися вени. Кожна зморшка на обличчі — це роки горя, бід, які випали на її долю. Одним словом — це ті 78 літ, які вона прожила.

Немає в колгоспі такої ланки, де б вона не працювала. А ще косила вручну, в'язала, доїла корів, доглядала за телятами, вантажила і розвантажувала цукрові буряки, копала землю...

Буває розповідає Неоніла Пантелеймонівна юним буряководам про те, як вони боролися за той цукор. А молодим не віриться. Запитайте сьогоднішнього селянина про те, що таке ціп, бармаки, налигач, віжки. Не кожному доводилося з ними мати справу. А колись же доводилося буряки викопувати вручну, бармаками завантажували, а потім їхати на кузові зверху на холодних буряках і щупитись від холодного вітру, який пронизує до кісток. Бо ж треба на заводі розвантажити всі свої буряки. Про які там розвантажувачі може бути мова в ті далекі довоєнні і післявоєнні роки?

А яку зарплату отримували в ті роки? Так, вірно, вертикальну паличку за трудовень. А цукру скільки? Нині отримують і по 300-400 кг., ще й кажуть, що замало. А тоді близько пуду (16 кг). І, Боже борони, отой цукор використати в особистих цілях: зварити варення, компот чи до чаю. Весь цукор йшов на ринок, щоб бути проданим. А за ті гроші купували фуфайку чи бурки.

Нині автобусами, автами возять буряківниць у поле. А тоді цього і в помині не було. Все навантаження лягало на власні ноги — голі, потіріскані, побиті. За три-чотири кілометри потрібно було дістатися тієї ланки, під пекучим сонцем вистояти, зігнувшись до обіду. На обід знов пішки додому. І знов — на ланку, а ввечері — додому. Ось від чого робляться вузлуваті ноги і випираються вени. Історія життя Неоніли Пантелеймонівни — це історія нашої бідної неньки України.

Приходила зимонька-зима, а з нею холодні вітровії, пекучі морози. А в хаті собачий холод. Що робити бідній вдові? Брала клочку, мотузку і по коліна в снігу долала шлях до скирти. Йшла в поле по соломі. Та тільки донесе ту в'язку до села, а об'їзчики вже тут як тут, чекають свою жертву. Вирівку поріжуть, а соломі сплять. Невже ж вона не заробила за свою працю тієї соломи? Який страшний, нестерпно-болючий удар! Приходила в холодну хату, давала волю гірким сльозам і, не роздягавшись, прямо у фуфайці лягала спати. Доводилось натягати на себе всяке лахміття, щоб не замерзнути.

Якби можна було, то запитав би керівників колгоспів тих часів, та й самого «батька народів», чи знали вони про ту в'язанку соломи? Чи не були вони слугами диявола, що своїх же односельців так принижували і знущалися над ними? Де тільки бралася віра у людей на краще, майбутнє життя?

Плакала Неоніла Пантелеймонівна, голосила, страждала, терпіла, працювала, не покладаючи рук. І вірила. А віра обдурила її. Пенсія нинішнім буряківникам-пенсіонерам близько 50 гривень. Нашій Неонілі Пантелеймонівній значно менше. А чому? Та тому, що тоді в колгоспі були трудові, а згодом мізерна платня.

Боляче бачити німичну жінку, котра всю себе віддала праці в колгоспі, на своїх плечах винесла, відбудувала зруйноване війною господарство. Страшно і соромно, що людина, котра присвятила себе рідній землі, рідному колгоспу, залишилася обездоленою, нікому не потрібною.

Невже даремно, на своїх худеньких плечах винесла вона оте горе й страждання, вірила даремно собі й державі? Останній промінець віри згасає, тускніє і вмирає...

Найгірший Ель Ніно призведе до всесвітнього хаосу

Незвичайний Ель Ніно феномен погоди, що наростає в Тихому океані буде найбільшою кліматичною подією цього століття, що спричинить більше глобальних катастроф, експерти світової погоди передбачають. Вчені в трьохденній конференції, що була спонсорована з рамени ООН міркують, що Ель Ніно, який розвивається вже і протягнеться яких вісім місяців, виглядає на те, що він буде подією, що рівнятиметься або й перевершить подію 1982-83 років.

Ель Ніно є нагрівання води біля екваторіальної Південної Америки, яке спричинює кліматичні ненормальності довкола світу. Удар може бути: повені—в Каліфорнії, інколи палка посуха в Бразилії, Африці, Австралії, великі шторми в Тихому океані.

Від стихії Ель Ніно загинуло більше двох тисяч людей, внаслідок повенів, ураганів, посух, і пожеж, які завдали шкоди на 17 з половиною мільярдів доларів. Ель Ніно цього року буде найбільшим за 150 років, тому що ми не маємо відомостей з-перед того часу. Вчені вже набули досвід передрікати появу Ель Ніно і в такий спосіб перестерігати держави, яким грозить це нещастя. Ель Ніно іспанською мовою означає «Дитя Ісус», бо тепла вода появляється біля берегів Південної Америки під Різдво.

В Австралію Ель Ніно навідається цього разу з палкою посухою, що може продовжиться до восьми місяців. Нам доведеться бути дуже обережними з водою цього літа.

Велика квота вистрілювання кенгуру підійметься до 930 тисяч.

Як повідомляє Департамент природних ресурсів і оточення Південної Австралії пропонується збільшити квоту вистрілювання кенгуру, через збільшення приплоду за останніх два роки.

Як показують числа, поголів'я кенгуру Південної Австралії збільшилося з 1993 року з двох мільйонів до трьох з половиною в 1997 році.

Департамент вважає, що збільшена квота зупинить перевипас трав у буші.

У Чорному морі шукатимуть скарби

Американський учений, що знайшов під водою в морях такі відомі уламки суден як «Титанік», «Бісмарк», Люзітанія — збирається досліджувати уламки кораблів, що потопили на протязі віків у Чорному морі. Це приводить нас на думку, що в боротьбі з турками на Чорному морі багато потонуло в бурях козацьких байдаків та чайок.

Вони всі були збудовані з дерева і дерев'яні судна буквально поїдаються деревоточивими-тередо, але як каже др. Роберт Баллард ці черви на великих і холодних глибинах не живуть, а Чорне море в деяких місцях дуже глибоке.

Др. Баллард досліджуватиме дно моря в підводному човні, що має спеціальне приладдя для підймання ранніх зразків художніх речей як посуду, приладдя, зброю, монети і т. п.

Експедиція, яку спонсорує Нейшенел Джеографік буде досліджувати частину моря, що пролягала з Криму до Трапезунду, води які бороздили козаки в походах на Туреччину.

Листи з України

Доброго дня, Вельмишановний пане Пилипе!

З великим задоволенням читали Вашого листа-відповідь. Радують кожна звістка від наших читачів про матеріали газети, тож прагнемо друкувати цікаве і потрібне людям. В основному нашими передплатниками є вчителі географії. Вони ж її і створили, тобто засновником стала Асоціація вчителів географії України (АВГУ). Газета є помічником в роботі, порадиником і методистом, а тепер (навіть не сподівались, тому надзвичайно приємно) стала ще й посередником у спілкуванні з нашими співвітчизниками за кордоном.

На засіданні Асоціації прочитали Вашого листа, який містить нову й цікаву інформацію про М.Миклухо-Маклая. Присутні відзначили, що в листі відчувається Ваша душевна й духовна причетність, невіддільність, родинність із Україною. Захоплені ентузіазмом, з яким в далекій чужині понад простором, понад кордонами, понад різними негараздами, які трапляються в житті людей і держав, Ви робите потрібну й цікаву справу. Велика вдячність Вам за альбом. Висловлювались побажання поближче познайомитись із музеєм його працівниками, а також вчителями географії, які проживають в Австралії. Можливо що й цьому посприятиме газета? Сподіваємось, що серед Ваших знайомих є люди, які зацікавлені нашим щотижневиком чи то як читачі, чи як автори, чи як рецензенти. Ми могли б підтримувати стосунки з усіма кореспондентами. Якщо ж дорога приведе до Києва, зустрінємось.

Листи, адресовані Вам, є Вашою власністю, тому, якщо вважаєте, що оприлюднення нашого листування стане в нагоді іншим людям, які корінням пов'язані з рідним краєм чиніть так, як вважаєте за потрібне. Сподіваємось, що від цього наші контакти з українцями в Австралії стануть лише міцнішими. Можливо, хтось і свою статтю надішле до газети. Якщо ж матеріал виявиться таким же цікавим, як і Ваш, обов'язково видрукуємо і надішлемо кореспондентові газету з публікацією. З повагою ставимось до кожного нашого автора, хто б він не був чи то вчитель чи то вчений, чи то просто зацікавлена у справі особа.

Як добре усвідомлювати те, що коли великими стають крила творчості і добра, то зменшується відстань між рідними душами. Ви, наче лелеки, далеко за океаном звили гнізда, але галузочка з рідного краю у ньому є. Колись повернуться лелеки додому. Кажуть, що тільки над тими оселями вони в'ють гнізда, де злагода в родині.

І коли вже вона буде на нашій землі?

Чекаємо від Вас та інших співвітчизників листів.

З повагою головний редактор
Газета «Краєзнавство та шкільний туризм»

Василь Серебрій

ПОШТА В УКРАЇНІ ЗНУЩАЄТЬСЯ НАД НАШИМИ ЛИСТАМИ

Перед нами конверт, присланий нам з України. Як бачимо з фотографії в Україні над ним хтось позначався, зриваючи з нього марки. Але щоб якось оправдатися перед адресатом листа, зі зворотнього боку прибили штампель: «получено в поврежденном виде». Але не кажуть, де його «повреділи», чи в Києві, куди приходить пошта з-за кордону і де її сортують, чи місцева пошта.

Це не вперше, що пошта в Україні не тільки обриває з листів марки, але й зникають бандеролі з книжками, послані простою поштою, тобто не реєстровані. Коли ми звернулися в Київ в міністерство зв'язку, нам відписали: «Чи ви маєте розписку, що ви її посилали?».

В Австралії пошта на прості листи і бандеролі «розписок» не видає. Про це в Києві, звичайно, знали і це була для них проста розв'язка - не маєш «розписки», то не мороч нам голови!

Але українська пошта любить за типово совєтською практикою морочити голови своїм громадянам. Конверти мусять бути приписові, бо листа за кордон не приймуть. А в Австралії приймуть листа адресованому на будь-якому конверті, хоч і на ганчірці.

І ще одна болюча проблема з українською поштою - це постійний брак конвертів по поштових відділеннях поза обласним і районним містам, і люди часто скаржаться в листах в Австралію, мовляв, вибачайте, що довго не писали, бо не могли дістати конвертів...

І на останок одне запитання до міністерства зв'язку в Україні: чому не всюди приймає українська пошта міжнародні поштові купони, будучи членом міжнародного поштового союзу? Чуємо, що їх приймають у Західній Україні, а на Сході навіть обласні поштові відділення дивляться на них, як теля на нові ворота. Та це ж долари, яких так потрібно Україні!

